VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Analýza trhu zařízení určených pro předškolní výchovu dětí

(diplomová práce)

Vypracovala: Andrea Vitáková Rok: 2013

Vedoucí diplomové práce: Ing. Alena Filipová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne 2. května 2013

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Ing. Aleně Filipové, Ph.D., za její ochotu a flexibilitu při výběru tématu a za odborné vedení této práce.

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je zmapování situace na trhu předškolní výchovy dětí v České republice. Obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám hlavně legislativní stránkou věci, obecným vymezením vzdělávací soustavy a poté výčtem a popisem jednotlivých zařízení pro předškolní výchovu dětí. V praktické části se zabývám vývojem počtu dětí a předškolních zařízení, aktuální situací a prognózou na další období. Na závěr jsou zde vypracovány SWOT analýza pro oblast předškolní výchovy a doporučení pro subjekty uvažující o podnikání v této oblasti.

Klíčová slova: Předškolní výchova, předškolní vzdělávání, živnost péče o dítě, dětská skupina, mateřská škola, školský zákon

Abstract

The aim of this thesis is analysis of the market situation of pre-school education in the Czech Republic. It consists of theoretical and practical parts. In the theoretical part, there is a focus mainly on legislation, general overview of the educational system and description of institutions for pre-school care and education. The practical part deals with the statistic about amount of children and pre-school institutions, the current situation and outlook for the future. Finally, there are SWOT analysis for the pre-school education and advice for those thinking about doing business in this area.

Key words: pre-school education, kindergarten, pre-school facilities, school law

Seznam tabulek

Tabulka 1: Mateřské školy a počty dětí ve školním roce 2001/02 až 2012/13
Tabulka 2: Základní školy a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13
Tabulka 3: Střední školy a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13
Tabulka 4: Gymnázia a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13
Tabulka 5: Konzervatoře a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13
Tabulka 6: Vyšší odborné školy a počty studentů ve školním roce 2001/02 až 2012/13
Tabulka 7: Počty vzdělávacích institucí za školní rok 2011/12 – podle zřizovatele
Tabulka 8: Rozdělení vzdělávacích institucí za školní rok 2011/12 – podle území
Tabulka 9: Počet narozených dětí 2003 - 2011
Tabulka 10: Předškolní vzdělávání- věková struktura dětí
Tabulka 11: Podíl dětí mladších 3 let navštěvujících MŠ ve školním roce 2005/06 až 2009/10
Tabulka 12: Neúspěšně vyřízené žádosti o přijetí do MŠ ve školním roce 2007/08 až 2012/13- dle území
Tabulka 13: Počty a úspěšnosti žadatelů o místo v MŠ
Tabulka 14: Kapacita a počet tříd v Mateřské škole Chomutov
Tabulka 15: Věková struktura dětí ve věku 0 – 9 let pro okres Chomutov
Tabulka 16: Projekce porodnosti do roku 2065
Tabulka 17: SWOT analýza pro oblast předškolní výchovy

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma strategických dokumentů udávající směr vzdělávacímu systému v ČR

Seznam Zkratek

ČR – Česká republika
ČSÚ- Český statistický úřad
ESF – Evropský sociální fond
EU – Evropská unie
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu
OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development
RVP – Rámcový vzdělávací program
ŠVP – Školní vzdělávací program
ÚZIS- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Obsah

Úvod 1
1. Systém vzdělávání 4
1.1 Vládní politika v oblasti vzdělávání 4
1.1.1 Strategické dokumenty pro oblast vzdělávání 8
1.1.2 Dotace, granty a jiná podpora vzdělávání 11
1.2 Evropská politika v oblasti vzdělávání 12
1.2.1 Evropa 2020 - strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění 13
1.2.2 Dotace, granty, finanční podpora vzdělávání 16
2. Vymezení trhu vzdělávání 18
2.1 Obecně pro jednotlivé stupně 18
2.2 Jednotlivé stupně a jejich priority 21
2.3 Statistické údaje- vzdělávací instituce, počty dětí a žáků 25
2.3.1 Právní postavení škol a školských zařízení 30
3. Typy zařízení určených pro předškolní výchovu dětí 32
3.1 Typy zařízení určených pro předškolní výchovu dětí 32
3.2 Mateřské školy 33
3.2.1 Firemní školky 36
3.3 Živnost péče o děti 37
3.4 Ostatní služby 41
3.5 Dětská skupina 42
3.5.1 Návrh záměru zákona o dětské skupině 44
4. Analýza a prognóza poptávky po službách v oblasti předškolní výchovy 46
4.1 Analýza současné situace 46
4.1.1 Analýza současné situace v Chomutově 52
4.2 Prognóza na další období 57
4.2.1 Vývoj porodnosti do roku 2065 58
4.2.2 Prognózy na další období 59
4.3 SWOT analýza pro oblast předškolní výchovy 60
4.4 Shrnutí a doporučení pro subjekty podnikající v oblasti předškolní výchovy 62
Závěr 67

Úvod

Tématem mé diplomové práce je analýza trhu zařízení určených pro předškolní výchovu dětí. Jelikož jsem během mého studia na vysoké škole učila hrát děti na zobcovou flétnu v řadě mateřských škol v Praze a poté jsem pracovala několik měsíců s dětmi od dvou do pěti let jako aupair v Německu, začala jsem se více zajímat o oblast předškolní výchovy dětí.

V posledních letech vzrostl počet dětí v České republice, na což veřejné mateřské školy nedokázaly flexibilně zareagovat. A tak řada rodičů řešila otázku, kam s dětmi, když je veřejné školky nepřijaly z důvodu naplněné kapacity. Zatím neexistuje soubor informací, díky kterým zájemce získá přehled o oblasti předškolní výchovy dětí, kde by například i zjistil, jaké má možnosti, jaké jsou rozdíly mezi jednotlivými službami či jestli může udělat něco sám jako fyzická osoba a začít například podnikat v dané oblasti. Zkrátka utříděné informace, díky kterým by se rodič či zájemce o podnikání dokázal zorientovat v dané problematice. I proto jsem se rozhodla zpracovat moji diplomovou práci na uvedené téma.

Cílem mé práce tedy je zmapovat situaci na trhu předškolní výchovy dětí v České republice. Po přečtení mé práce by čtenář měl získat přehled, jaká legislativa upravuje tuto oblast, jaké typy zařízení existují, jaké jsou mezi nimi rozdíly, jaké jsou podmínky pro jejich zřízení a provozování, informace o jejich financování, co má vliv na daný provoz, jaká je aktuální situace, co můžeme očekávat do budoucna a jaké jsou možnosti podnikání v této oblasti.

V této práci jsem pracovala především se sekundárními daty získanými na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v podobě řady zákonů, vyhlášek, novel a dalších právních předpisů a s daty z Českého statistického úřadu, především tedy se statistikami souvisejícími s demografickým vývojem a dalšími faktory ovlivňující oblast předškolní výchovy. Na základě všech získaných informací a dostupných dat jsem v závěrečné části práce vypracovala SWOT analýzu pro danou oblast předškolní výchovy dětí.

Tato diplomová práce obsahuje teoretickou a praktickou část. V první, tedy teoretické části se zabývám hlavně legislativní stránkou věci, obecným vymezením vzdělávací soustavy a poté výčtem a popisem jednotlivých zařízení pro předškolní výchovu dětí. Díky teoretické části, se čtenář zorientuje v dané problematice a následně mu usnadní pochopení praktické části, tedy analýzy současné situace v oblasti předškolní výchovy, společně s jednotlivými návrhy pro subjekty uvažující podnikat v dané oblasti.

V první kapitole věnuji úvodní část vládní politice v České republice. Vymezuji zde činnosti, za které je zodpovědné Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dále se zabývám zákony, vyhláškami a dalšími právními předpisy, podle kterých se řídí oblast předškolní výchovy dětí. Také zde popisuji několik strategických dokumentů, které udávaly či ještě budou udávat směr české vzdělávací soustavě. V druhé části této kapitoly se zaobírám pro změnu evropskou politikou v oblasti vzdělávání a rozebírám zde strategické dokumenty pro zmíněnou oblast. Na závěr obou podkapitol se ještě zabývám formami finanční podpory v oblasti vzdělávání v České republice a v rámci Evropské unie.

Druhá kapitola je zaměřená nejprve na obecné vymezení vzdělávací soustavy v České republice. Popisuji zde jednotlivé stupně vzdělání a poté se také zabývám jejími základními cíli a prioritami. V poslední podkapitole rozebírám podrobné statistiky, které charakterizují vývoj na trhu vzdělávání v předešlých letech na všech stupních vzdělávání. Ilustrují nejenom vývoj počtu škol, ale i vývoj počtu dětí, žáků a studentů.

Ve třetí kapitole se již dostávám k oblasti předškolního vzdělávání, kde vymezuji základní typy zařízení v oblasti předškolní výchovy. Postupně se tak zabývám podrobněji mateřskými školami a firemními školkami, třemi typy živností péče o dítě a ostatními službami, které jsou upraveny jen obecně platnými předpisy. Kromě toho se zde zmiňuji o možné alternativě dětské skupiny a jejím připravovaném návrhu záměru zákona.

V poslední kapitole se věnuji analýze současné situace na trhu v oblasti předškolní výchovy. Uvádím zde řadu statistik ohledně porodnosti, počtu dětí a jejich věkové struktury a počtu zařízení dle jejich zřizovatele. Dále jsem se zaměřila na konkrétní lokalitu, město Chomutov, pro které jsem udělala podrobnější analýzu současné

situace. Na základě získaných dat a projekce porodnosti jsem v další podkapitole vypracovala prognózy vývoje v oblasti předškolního vzdělávání. Dále jsem udělala SWOT analýzu pro danou oblast, ze které následně na závěr práce vycházím a formuluji řadu doporučení pro subjekty uvažující podnikat v oblasti předškolní výchovy dětí.

Přestože je část práce věnovaná analýze současné situace v oblasti předškolní výchovy, pozorný čtenář si může všimnout, že v mé práci nejsou zpracovány konkrétní statistické údaje o živnostech poskytující služby péče o dítě, jako tomu je u sektoru vzdělání. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, je veřejná nedostupnost souhrnných dat pro jednotlivé živnosti a jejich vývoj. Nicméně i bez těchto údajů jsme schopni charakterizovat danou oblast a předpovědět přibližný vývoj na trhu v oblasti předškolní výchovy dětí.

1. Systém vzdělávání

V první části této kapitoly se zaobírám vládní politikou v oblasti vzdělávání u nás. Nejprve se zabývám vysvětlením základních informací jako například výčet aktivit, za které je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zodpovědné, dle jakých zákonů se oblast vzdělávání řídí či jaké základní dokumenty udávají pravidla, směr a rámec české vzdělávací soustavě. Také se zde věnuji dalším strategickým dokumentům, které v minulosti formovaly a dále by do budoucna měly udávat strategický směr v oblasti vzdělávání. Druhou část kapitoly jsem věnovala evropské politice v oblasti vzdělávání a strategickým dokumentům udávající směr ve vzdělávání pro všechny členské země. Na konci obou podkapitol také zmiňuji různé formy finanční podpory vzdělávání jak v České republice, tak v rámci Evropské unie.

1.1 Vládní politika v oblasti vzdělávání

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) je orgánem státní správy „pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu.“[1] MŠMT vykonává aktivity určené v zákonech a dalších právních předpisech, analyzuje situaci v oblasti vzdělávání, monitoruje výstupy a soustředí se na řešení aktuálních problémů resortu. Věnuje se také otázce rozvoje vzdělávání a dalšího směřování. Má na starosti právní úpravu záležitostí spadající pod MŠMT. Ať už to jsou návrhy zákonů či jiných právních předpisů. Dále zodpovídá za přípravu řady materiálů týkající se MŠMT, např.: dokumenty potřebné pro sestavení státního rozpočtu. V neposlední řadě zastřešuje spolupráci i na mezinárodní úrovni v rámci svého resortu, to znamená, že zodpovídá za vypracování mezinárodních smluv a jejich plnění, za rozvoj přeshraniční

[1] Epravo.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Zákon č.2/1969 SB o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, §7*. Dostupné z: http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/uplne-zneni-zakona-ze-dne-8-ledna-1969-c-21969-sb-o-zrizeni-ministerstev-a-jinych-ustrednich-organu-statni-spravy-ceske-republiky-3142.html

spolupráce nebo za působení v mezinárodních organizacích a vykonávání souvisejících povinností[2].

V čele MŠMT, je ministr prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL. M.. Tuto funkci vykonává od května 2012.[3]

Základním stavebním kamenem pro českou vzdělávací soustavu z hlediska legislativy je **zákon č. 561/2004 Sb.** (dále jen Školský zákon) o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání.[4] Ten je sestaven z dvaceti částí, které pojednávají od předškolního až po vyšší odborné vzdělávání, o školských zařízeních, službách, financování, jednotlivých institucí a dalších souvisejících oblastech. Tento zákon zaznamenal již několik novel a ta poslední nabyla účinnost 1. ledna 2012.[5]

Jak jsem se již zmínila výše, MŠMT mimo jiné připravuje, zpracovává a zodpovídá za řadu dokumentů. Jeden z těch, které má MŠMT na starosti, je **Národní vzdělávací program** zastřešující další dokumenty, o kterých se zmíním později v této kapitole. Ve Školském zákoně je jasně popsané schválení tohoto programu, ale bohužel chybí dostatečný popis, co vše by měl obsahovat a určovat. V paragrafu 3 Školského zákona je pouze uvedeno, že by tento program měl vytyčit „hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky," které jsou klíčové pro naplnění těchto cílů. [6] Národní vzdělávací program by měl zastřešovat jednotný směr české vzdělávací soustavy, což je v dnešní době více než nutné. Hlavně odborná veřejnost apeluje na vypracování takového Národního vzdělávacího programu, kde budou stanoveny jasné cíle, strategie, metody a procesy, podle kterých by se měly řídit další dokumenty a programy určující konkrétnější kroky, měřitelné cíle a výsledky. Dále by měl určovat kontrolní nástroje, jak monitorovat implementaci stanovených plánů či jak hodnotit dosahované výsledky. Zajímavé je, jak komentuje bývalý externí spolupracovník

[2] Epravo.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Zákon č.2/1969 SB o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, §20-26*. Dostupné z: http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/uplne-zneni-zakona-ze-dne-8-ledna-1969-c-21969-sb-o-zrizeni-ministerstev-a-jinych-ustrednich-organu-statni-spravy-ceske-republiky-3142.html

[3] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Ministr*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/ministerstvo/ministr-2

[4] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430

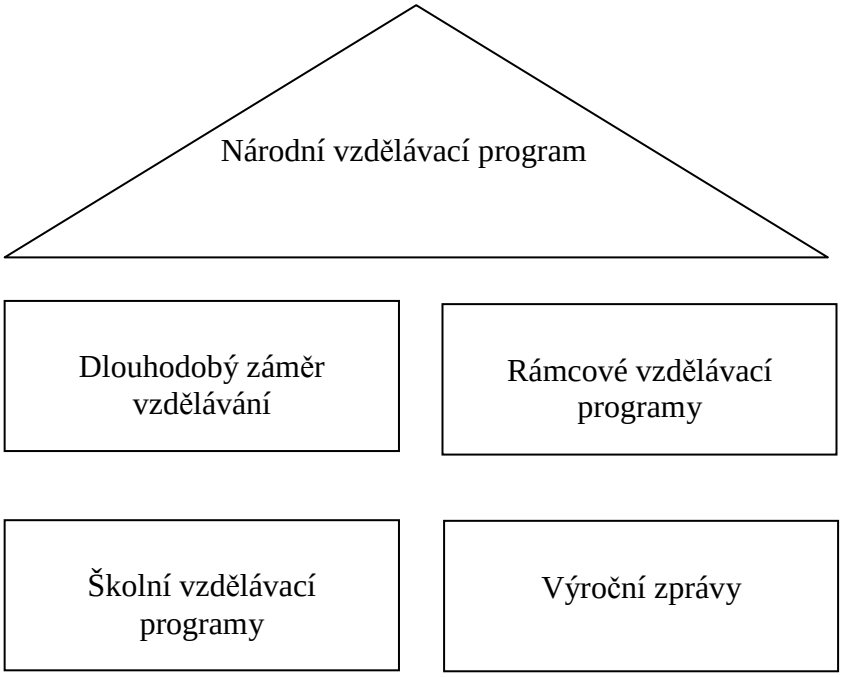
[5] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Novela školského zákona (č. 472/2011 Sb.)*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/novela-skolskeho-zakona-vyklady-a-informace

[6] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430

Centra školského managementu, Mgr. et Mgr. René Brož, ve svém článku aktuální situaci o Národním programu vzdělávání: „ Je to něco, co nikdo ještě v České republice neviděl, někdo o něm slyšel a všichni o něm četli v platném školském zákoně.“ Na závěr Národní program vzdělávání označil jako „školského Yettiho“. [7]

V následujícím schématu jsou znázorněny důležité dokumenty a programy, podle kterých by se měl řídit směr české vzdělávací soustavy. Národní vzdělávací program, jak jsem již výše uvedla, by měl tedy být zastřešujícím dokumentem pro všechny další zmíněné.

Obrázek 1: Schéma strategických dokumentů udávající směr vzdělávacímu systému v ČR

Zdroj: Eduin.cz [online]. Brož, M. e. 7. 10. 2012. [cit. 2013-03-21], *Národní program vzdělávání aneb školský Yeti*. Dostupné z: http://www.eduin.cz/clanky/narodni-program-vzdelavani-aneb-skolsky-yeti/

Dále MŠMT ve spolupráci s dalšími ministerstvy obstarává **rámcový vzdělávací program** (dále jen RVP) pro každý obor vzdělávání. Vypracovává se tak pro předškolní až po vyšší odborné vzdělávání. Účel těchto programů napovídá už samotný jejich název. Vymezují rámec vzdělávání v daném oboru a stupni vzdělávání, tj.: konkrétní cíle, obsah, formu a délku výuky, zásady pro evaluaci výsledků

[7] Eduin.cz [online]. Brož, M. e. 7. 10. 2012. [cit. 2013-03-21], *Národní program vzdělávání aneb školský Yeti*. Dostupné z: http://www.eduin.cz/clanky/narodni-program-vzdelavani-aneb-skolsky-yeti/

vzdělávání, podmínky pro přijetí a ukončení studia. Na základě RVP se dále vypracovávají **školní vzdělávací programy** (dále jen ŠVP), které konkrétněji určují podobu a obsah vzdělávání. Každá škola nebo vzdělávací zařízení má svůj ŠVP. ŠVP slouží také v případě, kdy pro daný obor neexistuje RVP jako zástupný dokument udávající stejné informace jako RVP. Za vydání ŠVP je zodpovědný ředitel školy.[8]

Hlubším rozpracováním a detailnějším popisem cílů strategických dokumentů[9] v oblasti vzdělávání se zabývá **dlouhodobý záměr** vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Při jeho tvorbě se zároveň pracuje s externími daty a studiemi[10]. Poslední dlouhodobý záměr pro ČR je zpracován pro období 2011 - 2015. Konkrétní návrh dlouhodobého záměru MŠMT projednává „s příslušnými ústředními odborovými orgány, organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji." Poté ho předává vládě ke schválení. Vláda ho potom předkládá Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu k projednání.[11] Na základě dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky krajský úřad zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání v kraji a předkládá jej ministerstvu k vyjádření. Část dlouhodobého záměru, která se týká vzdělávání ve školách a školských zařízení zřizovaným krajem, předkládá rada kraje zastupitelstvu kraje ke schválení. Takový dlouhodobý záměr obsahuje analýzu vzdělávací soustavy v kraji. Na základě předpokládaného demografického vývoje, vývoje na trhu práce a záměrů dalšího rozvoje kraje stanovuje zejména cíle a úkoly pro jednotlivé oblasti vzdělávání, strukturu vzdělávací nabídky, především strukturu oborů vzdělání, druhů, popřípadě typů škol a školských zařízení a jejich kapacitu a návrh na financování vzdělávání a školských služeb v kraji. Dlouhodobé záměry se jednou za čtyři roky vyhodnotí a v případě potřeby upraví či doplní.[12]

[8] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §4, §5 Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430
[9] Např.: Programové prohlášení vlády
[10] Např.: Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení. Zpracované McKinsey&Company
[11] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §9. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430
[12] MSMT.cz. [online]. 2. 3. 2009 [cit. 2013-03-21], *Novela školského zákona - Sb.Z. č. 49/2009 §9*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon

MŠMT každoročně zpracovává **výroční zprávu** o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky a předkládá ji vládě. Krajský úřad zpracovává taktéž výroční zprávu, ale o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji a následně ji předkládá zastupitelstvu kraje a ministerstvu. Nakonec i ředitelé základních, středních a vyšších odborných škol každoročně vypracovávají výroční zprávu o činnosti školy za daný školní rok.

1.1.1 Strategické dokumenty pro oblast vzdělávání

V této části bych se chtěla věnovat ještě dalším dvěma dokumentům, které měly či ještě mohou nasměrovat český vzdělávací systém tím správným směrem. První z nich je **Bílá kniha neboli Národní program vzdělávání.** Je to pokus o komplexní návrh doporučení na transformaci českého vzdělávacího systému, formující obecné cíle a rozvojové programy, udávající směr české vzdělávací soustavě ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Tento dokument byl plánován jako dokument otevřený, kdy se měl pravidelně kriticky zkoumat, revidovat, obnovovat a to vždy v souladu s aktuálními změnami situace ve společnosti.

Bílá kniha vychází z řady analýz a hodnocení (hlavně výroční zprávy MŠMT a publikace OECD) českého školství, které provedli čeští a zahraniční odborníci. Dalším zdrojem byly podněty a informace získané během veřejných diskuzí, do kterých se zapojili sociální partneři, zástupci občanské společnosti a různých zájmových sdružení, reprezentanti škol a pedagogičtí pracovníci.[13]

Na začátku Národního programu vzdělávání jsou rozebrány základní cíle výchovy a vzdělávání. Poté jsou zde formulovány obecné záměry a strategické linie pro vzdělávací politiku České republiky, které vymezují pomyslné mantinely dalších návrhů. Dále se zabývá charakteristikou vzniku a zavedením nové legislativy pro řízení a financování celé oblasti vzdělávání v souvislosti se změnami veřejné správy. Následně se dokument dělí do třech částí odpovídajícím hlavním sektorům

[13]MSMT.cz. [online]. 1. 2. 2007. [cit. 2013-03-21], *Bílá Kniha*. Strana 7 Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol

vzdělávací soustavy. A to je „předškolní, základní a střední vzdělávání dětí a mládeže od 3 do 19 let, vzdělávání mládeže ve vzdělávacích institucích terciární úrovně a vzdělávání dospělých osob.“[14] Tento Národní program vzdělávání byl schválen vládou České republiky usnesením č. 113 dne 7. února 2001.[15] Platnost Bílé knihy byla stanovena do roku 2005, pro některé její části až do roku 2010.[16]

V roce 2008 ministr školství, mládeže a tělovýchovy, Ondřej Liška, nechal prověřit skupinou odborníků míru a úspěšnost plnění stanovených cílů. Součástí této studie tzv. **Analýzy Bílé knihy** byly vypracovány návrhy na zlepšení, poučení z udělaných chyb a s prioritami na následující období.

Vyhodnocení naplnění cílů Bílé knihy bylo v mnoha případech obtížné vzhledem k obecnému stanovení cílů. Chybělo uspořádání jednotlivých cílů dle jejich významu a důležitosti i souvislosti vytyčených cílů spolu s opatřeními, které by měly vést k jejich naplnění. Nutno dodat, že neexistovalo pevné institucionální zázemí ani systematický proces strategického plánování, kam by bylo možno Bílou knihu zařadit. Navíc nebyla určena konkrétní instituce odpovědná za postupné naplňování, hodnocení a úpravu Bílé knihy a ani nebyly poskytnuty na tuto aktivitu jakékoliv prostředky.[17]

Pravděpodobně i tyto nedostatky zapříčinily neuspokojivé plnění Národního programu vzdělávání. Pochybení bychom ale neměli hledat jen v Bílé knize, ale především na straně řízení českého školství. Zásadní problém autoři Analýzy Bíle knihy shledávají především v absenci systému strategického řízení stanovující jasnou vizi, ze které by následně vyplývaly cíle vzdělávací politiky.[18]

Od schválení Bílé knihy uplynulo více než deset let a je třeba pracovat se změnami, kterými česká společnost prošla. Řeč je o změně životního stylu, odlišném způsobu uvažování, o vlivu ekonomické krize. V této souvislosti je nezbytné brát

[14]Tamtéž. Strana 8
[15] Tamtéž. Strana 87.
[16] MSMT.cz. [online]. 13. 3. 2009 [cit. 2013-03-22], *Strategické a koncepční dokumenty - analýza Bílé knihy*. Strana 10. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009
[17]MSMT.cz. [online]. 13. 3. 2009 [cit. 2013-03-22], *Strategické a koncepční dokumenty - analýza Bílé knihy*. Strana 12. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009
[18]Tamtéž. Strana3

v potaz dopady, které se mohou odrazit na konkurenceschopnosti jak jedinců, tak i na naši zemi jako celek. Přestože se Bílá kniha neaktualizovala ani nereagovala na vývoj a potřeby ve společnosti či na nové trendy, většina klíčových myšlenek je stále aktuální. Proto chce MŠMT na ni navázat a vytvořit nový dokument, **Strategii vzdělávací politiky do roku 2020** (dále jen Strategie 2020).

Jako jedno z velkých negativ byla již u evaluace Bílé knihy zmíněna absence jasného a funkčního strategického řízení. Způsobeno to bylo především častým střídáním politických stran u moci, a tím pádem i ministrů školství, mládeže a tělovýchovy[19]. To je samozřejmě spojeno s nedostačující politickou podporou potřebnou pro uskutečnění nutných změn ve vzdělávacím systému. Dále to také přináší problémy v podobě nekoncepčního řízení bez dlouhodobé vize a stanovených konkrétních cílů. Navíc jsou mezery i v rozdělených pravomocích mezi státem, kraji a obcemi.

Proto cílem této strategie je vypracovat jasný a závazný „návod" pro stát, kraje a obce, který bude vysvětlovat, jak řídit a spravovat vzdělávací systém z jejich úrovně. Zároveň se tento dokument nechce soustředit na stanovení pravidel, jak učit, ale na to jakým způsobem vychovávat další generaci se zdravým sebevědomím, „s důvěrou v ostatní lidi, instituce a demokratickou společnost".[20] Je tedy více než nutné aktualizovat, sjednotit a upřesnit cesty rozvoje vzdělávacího systému v České republice. Vznikat bude podobnou cestou jako Bílá kniha, a to veřejnou konzultací, do které se mohou zapojit zástupci odborné veřejnosti, samotní vzdělávaní a jejich rodiče, dále i zástupci veřejného, podnikatelského a neziskového sektoru. Zahajovacím krokem pro tvorbu zmíněné strategie byla konference pořádaná MŠMT 17. ledna 2013. Ministerstvo také připravilo podkladový materiál pro tvorbu Strategie vzdělávací politiky 2020, který pracuje s hlavními směry rozvoje systému vzdělávání. Během následujících měsíců MŠMT připravilo několik kulatých stolů, které se zabývaly jednotlivými profilovými oblastmi Strategie vzdělávací politiky. Během léta 2013 by měla být vypracována první verze Strategie. Na podzim bude následovat

[19] V příloze 1 je k dispozici přehled ministrů MŠMT za posledních 11 let

[20] Vzdelavani 2020.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Proč ČR potřebuje novou strategii pro vzdělávání.* Dostupné z: http://vzdelavani2020.cz/

„připomínkové řízení a projednávání v příslušných výborech obou komor Parlamentu“ a na konec bude předložena vládě ČR ke schválení.[21]

K vytváření nové strategie pro vzdělávání se ministr školství, mládeže a tělovýchovy, Petr Fiala, vyjádřil následovně: „*Naše vzdělávací politika se na konkrétní problémy snažila dosud reagovat vytvářením nových specializovaných strategií a dokumentů. Ty však často nebyly doplněny dostatečnou implementační kapacitou, a navržená opatření proto zůstávala spíše na papíře. Dokumentů tedy máme mnoho, je mezi nimi i řada kvalitních doporučení, ale chybí všeobecně přijímaný a srozumitelný strategický rámec vzdělávací politiky.*“[22]

1.1.2 Dotace, granty a jiná podpora vzdělávání

Podpora vzdělávání v České republice ze strany státu má i podobu různých programů (operační, dotační, rozvojové), grantů, fondů atd. Veškeré informace (pro koho je daný program určen, jak správně podat žádost, podmínky či kritéria, dle kterých se bude rozhodovat o přidělení podpory danému subjektu či činnosti) ohledně vypsaných programů, dotací či grantů by měly být dostupné na webových stránkách MŠMT. Několik již probíhajících programů mohu zde zmínit. Je to například Program na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působící v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání v roce 2013[23]. Dalšími položkami v rozpočtu určené pro regionální školství jsou programy podporující práci s dětmi a mládeží, činnosti v oblasti sportu, program protidrogové politiky, program sociální prevence či prevence kriminality.[24] Existují i takzvané rozvojové programy pro rok 2013. Díky těmto programům lze financovat takové aktivity či služby ve vzdělávání, které se objevují jen u některých škol a školských zařízení, a proto by celoplošné pokrytí bylo zbytečné a neefektivní. Pro rok 2013 se jedná například o programy na podporu přípravy sportovních talentů na školách

[21] MSMT.cz. [online]. 17. 1. 2013 [cit. 2013-03-22], *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/pro-novinare/strategie-vzdelavaci-politiky-ceske-republiky-do-roku-2020

[22] Tamtéž

[23] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Dotace /rozvojové programy*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyhlaseni-programu-na-podporu-cinnosti-nestatnich-3

[24] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-28], *Závěrečný účet kapitoly 333MSMT_2011*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/22278

se sportovním zaměřením, financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením nebo sociálním znevýhodněním, zajištění přípravy k začlenění do základního vzdělávání dětí osob z jiné členské země EU, zemí mimo EU či děti azylantů. Dále sem patří financování programu podporující výrobu málo nákladových učebnic a učebních textů, či program zaměřený na další vzdělávání učitelů odborných předmětů v prostředí reálné praxe. [25] Existují i tzv. Operační programy: Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Výzkum a vývoj pro inovace[26]. Ty jsou ale spolufinancovány ze zdrojů EU a více se jimi budu zabývat v další části mé práce.

1.2 Evropská politika v oblasti vzdělávání

Evropská politika vzdělávání je postavena na kooperaci států EU. Jedním z hlavních úkolů Evropské unie je podpora a rozvoj vztahů a spolupráce členských zemí v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Jednotlivé státy zodpovídají za obsah výuky a také za organizační strukturu systému vzdělávání. Ministři zodpovědní za oblast vzdělávání v roce 2002 schválili strategické cíle pro sektor vzdělávání a odborné přípravy, díky nimž se EU měla v období 2002 – 2010 stát nejvyspělejší znalostní ekonomikou světa. Tato strategie byla pracovně pojmenovaná „**Vzdělávání a odborná příprava 2010**“(původní název je Education and Training 2010, zkrácen také na ET 2010). Základy této strategie vycházely z Lisabonské smlouvy, která byla přijata už v roce 2000. V době, kdy ČR předsedala EU, byl přijat ministry členských zemí zodpovědných za oblast vzdělávání dokument, který navazoval na končící program ET 2010. Nový dokument byl nazván jako **Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě**, také označován jako ET 2020. Uvádí vizi dalšího vývoje v oblasti vzdělávání v EU do roku 2020. Jsou v ní obsaženy čtyři hlavní strategie, které se zabývají hlavně celoživotním vzděláváním. První z nich je zaměřená na celoživotní vzdělávání a mobilitu. Druhá strategie se soustředí na zkvalitňování a zvyšování efektivity vzdělávání a odborné přípravy. Dosahováním spravedlnosti,

[25] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-28], *Stručná charakteristika rozvojových programů pro rok 2013*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/26804

[26] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Strukturální fondy*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy

sociální soudržnosti a aktivního občanství se zabývá další strategie. Poslední bod se věnuje rozvoji kreativity, jak být více inovativní a jak dále rozvíjet klíčové podnikatelské schopnosti na jednotlivých stupních vzdělávání.[27]

V první polovině roku 2009 předsedala Česká republika Evropské unii. V této době byla jedna z navrhovaných priorit pro oblast vzdělávání větší propojení oblasti vzdělávání s podnikatelskou sférou. S tímto faktem bylo třeba pracovat při restrukturalizaci vzdělávacího systému a následně v tom systematicky pokračovat. Klíčové je podpořit vzdělávání v takových oblastech, které jsou a do budoucna zůstanou perspektivními (tj. takové obory, kde poptávka po absolventech je mnohonásobně větší, než vzdělávací instituce momentálně dokážou nabídnout. Proto je třeba soustředit se hlavně na výuku matematiky, technických a přírodních oborů a nových technologií.) a budou udávat směr nejenom evropské, ale i celosvětové ekonomice. Díky zatraktivnění a zkvalitnění výuky těchto oborů by tato iniciativa měla vychovat novou generaci vybavenou potřebnými znalostmi a dovednostmi vyžadované na trhu práce, a zajistit tak větší počet absolventů v žádaných oborech. To zas následně umožní prohloubení vztahu mezi vzdělávacími institucemi a zaměstnavateli. Zároveň by měl být kladen důraz i na propojení s oblastí výzkumu a inovací. Fungující propojení zmíněných oblastí by tak mohlo přinést posílení konkurenceschopnosti EU v celosvětovém měřítku.

1.2.1 Evropa 2020 - strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění

V roce 2010, kdy vznikla strategie Evropa 2020, se Evropa zotavuje z hospodářské krize. V tomto období se jasně projevila úzká propojenost mezi hospodářskou a politickou sférou. Nutno ale podotknout, že hospodářské změny se odehrávají mnohem rychleji než ty na politické scéně. Mnoho lidí během krize přišlo o svou práci a Evropa tak čelila i silným sociálním tlakům.

[27] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Education and training 2020*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropska-spoluprace-ve-vzdelavani

Bylo jasné, že je třeba něco udělat s touto palčivou situací. Lépe připravit EU do budoucna, posílit postavení Unie jako celek, obstát v globální konkurenci a nezačít hrát pouze „druhé housle“. Proto v červnu 2010 Evropská rada schválila připravenou strategii zaměřenou na růst a zaměstnanost nazvaná Evropa 2020. Jejím cílem je změnit Evropskou unii na inteligentní a udržitelnou ekonomiku, která podporuje zapojení jednotlivých členských zemí a dosahuje nízkou míru nezaměstnanosti, je produktivní a ukazuje jednotný směr společnosti, kam společně směřovat. Pozitivní je, že Evropa má pevné základy, na kterých může dále stavět. Má kvalifikovanou pracovní sílu, výbornou průmyslovou a technologickou platformu, připravenou na další vývoj. Chybělo tak stanovit jednotnou dlouhodobou strategii, která postaví EU zpátky „na nohy“ a upevní si pozici na globální scéně.

Evropa 2020 přichází se třemi hlavními prioritami, které se vzájemně prolínají a to: inteligentní růst (soustředit se na rozvoj ekonomiky prostřednictvím znalostí a inovací), druhou prioritou je udržitelný růst (zaměřit se na konkurenceschopnější a „více zelenou“ ekonomiku nenáročnou na zdroje). Poslední prioritou je růst podporující začlenění (podpořit ekonomiku s vysokou zaměstnaností, která bude charakteristická ekonomickou, sociální a územní soudržností).[28] V dokumentu Strategie Evropa 2020 je stanoveno pouze pět cílů, které jsou ale dostatečně definované a měřitelné. Kombinace těchto faktorů by měla napomoci k jejich splnění. Přestože jsou ambiciózní, stále jsou označované za dosažitelné. „A jsou to:

1. 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno
2. 3 % HDP EU by měla být investována do výzkumu a vývoje
3. v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů „20-20-20“[29]
4. podíl předčasných odchodů ze vzdělávání by měl klesnout pod 10 % a nejméně 40 % populace ve věku 30-34 let by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělávání
5. počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.“[30]

[28]MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Evropa 2020*. Strana 5. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf

[29] „Snížit oproti stavu v roce 1990 emise skleníkových plynů o **20%** (nebo dokonce 30%), vytvářet **20%** energie z obnovitelných zdrojů a zvýšit energetickou účinnost o **20%**.“ Evropský parlament. [online]. [cit. 2013-03-21], *Strategie Evropa 2020*. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_4.1.pdf

[30]MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Evropa 2020*. Strana 5. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf

Komise přišla s návrhem implementovat tyto cíle EU do vzdělávací politiky jednotlivých států a zakomponovat tak strategii Evropa 2020 dle situace v dané zemi. To by mělo zvýšit pravděpodobnost dosažení stanovených cílů.

Těchto pět cílů je provázáno se třemi již zmiňovanými prioritami. Navíc se budou muset provést další změny a opatření jak na úrovni EU, tak jednotlivých členských států, aby se maximalizovala podpora aktivit pro dosažení daných cílů. Proto Komise vypracovala seznam sedmi klíčových iniciativ, které by měly zajistit posun v jednotlivých prioritních oblastech.

První iniciativa se zabývá podmínkami a financováním inovací a výzkumu. Cílem je propojení inovativních nápadů a jejich následná realizace v podobě nových produktů či služeb. Tato činnost by zajistila růst a vytváření nových pracovních míst. Zaměřit se na efektivitu vzdělávacích systémů a zajistit snadnější vstup absolventů na trh práce, tak o tom je iniciativa číslo dvě. Třetí iniciativa je nazvaná jako „Digitální program pro Evropu“. Chce se zaměřit na rychlejší vývoj vysokorychlostního internetu a zároveň benefitovat ze sjednoceného digitálního trhu podniků a domácností. Další iniciativa klade důraz na „více zelenou“ Evropu. Věnuje se vývoji v oblasti energetiky a směřování do budoucnosti. Dále se zaměřuje na efektivní využití zdrojů a modernizaci některých postupů, aktivity vyžadující velké množství zdrojů a jejich náhradu, nebo na častější používání obnovitelných zdrojů. Pátá iniciativa se soustředí na průmyslovou politiku v dnešním globalizovaném světě. Rozebírá hlavně podporu pro malé a střední podniky, s čímž souvisí i zlepšení podnikatelského prostředí. Dále se zabývá tím, jak udržet a rozvíjet silnou průmyslovou platformu, která bude opět schopna konkurovat celému světu. Předposlední iniciativa na seznamu řeší rozvoj zaměstnanců a situaci na trhu práce. Zaměřuje se na poskytování rozvoje schopností zaměstnanců během jejich pracovního života, což by mělo vést k většímu uplatnění na trhu práce a vyvážit rozdíl mezi nabídkou a poptávkou. Navíc by měla být tato iniciativa podpořena pohybem pracovní síly i mezi jednotlivými členskými zeměmi. Poslední iniciativa se věnuje vytvoření pevných základu pro boj s chudobou. Cílem je využít územní a společenskou soudržnost takovým způsobem, aby benefity přinášející růst a zaměstnanost nepřinášely prospěch jen určité skupině ve společnosti, ale aby

tato společnost byla zpřístupněna i lidem, kteří byli zasaženi chudobou a zároveň chtějí aktivně participovat v této společnosti.[31]

1.2.2 Dotace, granty, finanční podpora vzdělávání

Tak jako pro Českou republiku, tak i pro EU existuje řada finančních nástrojů, které lze využít pro podporu vzdělávání v jednotlivých evropských státech. Mají podobu různých programů, grantů či dotací. Například Evropská komise formou grantů finančně přispívá organizacím a na konkrétní projekty podporující zájmy Evropské unie nebo napomáhající k uskutečnění programů a politik EU. Subjekty, které chtějí o grant požádat, můžou odpovědět na výzvu pro předkládání návrhů. Ty jsou dostupné spolu s dalšími informacemi (pro koho je určen, podmínky, další potřebné podklady a dokumenty, termíny odevzdání, atd.) na webových stránkách[32] Komise. Další možností je využití zdrojů Evropského sociálního fondu (dále jen ESF), jednoho ze strukturálních fondů EU. ESF byl zřízen za účelem „rozvoje zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti a podpory rovných příležitostí“[33]. Jednotlivým zemím tento fond poskytuje pomoc v oblasti vzdělání, s čímž souvisí dostatečná vybavenost pracovní síly v rámci EU na takové úrovni, aby obstála v dnešním globalizovaném světě.

Pro období 2007 – 2013 jsou tři základní programy, v rámci kterých lze čerpat finanční prostředky v ČR. Jeden z těchto programů je řízen právě Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, a to Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Tento program se zaměřuje na podporu počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání. Zároveň se zabývá tím, jak tyto tři úrovně vzdělávání propojit do komplexního celoživotního vzdělávání a jak vylepšit situaci v oblasti výzkumu a vývoje.[34] V rámci strukturálních fondů bych chtěla zmínit ještě Operační program

[31]MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Evropa 2020*. Strana 5 a 6. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf

[32] European Commission - Education and Culture: [online]. [cit. 2013-03-21], *Calls for proposals (grants)*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/calls/grants_en.html#open

[33] Evropský sociální fond v ČR [online]. [cit. 2013-03-21], *Evropský sociální fond v ČR*. Dostupné z: http://www.esfcr.cz/evropsky-socialni-fond-v-cr

[34] Strukturální fondy. [online]. [cit. 2013-03-21]*Operačí program vzdělávání pro konkurenceschopnost*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost

Výzkum a vývoj pro inovace. Cílem tohoto programu je zvýšit potenciál ČR v oblastech výzkumu, vývoje a inovací, jak samotný název programu napovídá. Proto se zaměřuje především na vysoké školy, instituce zabývající se výzkumem a na kooperaci se soukromým sektorem. Finanční prostředky z tohoto programu jdou především na moderní technické vybavení a na podporu větší kapacity terciárního vzdělávání.[35]

[35] Strukturální fondy. [online]. [cit. 2013-03-21]*Operační program výzkum a vývoj pro inovace*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vyzkum-a-vyvoj-pro-inovace

2. Vymezení trhu vzdělávání

V druhé kapitole se zabývám nejprve obecným vymezením vzdělávací soustavy v České republice. Zde se věnuji cílům jednotlivých stupňů vzdělávání, které jsou definovány ve školském zákoně. V další podkapitole rozebírám stanovené priority pro jednotlivé vzdělávací stupně vycházející z dlouhodobého záměru pro období 2011 – 2015. Na závěr této kapitoly se věnuji statistikám, které demonstrují vývoj na trhu vzdělávání za posledních deset let na všech stupních vzdělávání. Ukazují nejenom vývoj množství škol, ale i vývoj počtu dětí, žáků a studentů.

2.1 Obecně pro jednotlivé stupně

Jak jsem již zmínila v úvodu první kapitoly, jedním z hlavních právních dokumentů týkající se vzdělávací soustavy je školský zákon, zákon č. 561/2004 Sb. V jeho dvaceti částech je postupně popsána celá vzdělávací soustava (mimo terciárního stupně vzdělávání, ta je obsažena v zákoně o vysokých školách, zákon č. 111/1998 Sb.) od obecných ustanovení, které se zabývají například systémem vzdělávacích programů, rámcovými vzdělávacími programy, školními vzdělávacími programy, dlouhodobými záměry přes definování si jednotlivých stupňů vzdělávání, jejich cílů, fungování, doby trvání, způsobu ukončení či hodnocení až po informace o školských právnických osobách, školském rejstříku a institucionálním zabezpečení české vzdělávací soustavy. To vše uzavírají závěrečná ustanovení. Přehled jednotlivých částí je uveden v příloze 2.

Pokud budeme vycházet ze školského zákona, tak strukturu vzdělávací soustavy můžeme definovat jako systém institucí, který tvoří školy a školská zařízení. Rozdíl mezi školami a školskými zařízeními je takový, že školská zařízení nabízejí doplňující služby a vzdělávání, které podporuje vzdělávání ve školách, nebo s ním přímo souvisí. Kromě toho úkolem některých školských zařízení je zajištění ústavní a ochranné výchovy nebo preventivně výchovné. „Druhy školských zařízení jsou školská zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení, školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání, školská účelová zařízení, výchovná a

ubytovací zařízení, zařízení školského stravování a školská zařízené pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči.“[36]

Druhy škol jsou vymezeny následovně: „mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.“[37] Každý stupeň vzdělávací soustavy má ve Školském zákoně definovány jednotlivé cíle, se kterými se nyní seznámíme.

Cíle předškolního vzdělávání

Hlavní cíle předškolního vzdělávání se soustřeďují především na rozvoj osobnosti dítěte, věnují se také zdravému citovému, tělesnému a rozumovému vývoji a dbají na to, aby každé dítě přijalo za své základní pravidla chování, hodnoty a osvojilo si též pravidla v oblasti mezilidských vztahů. Tento prvotní stupeň předškolního vzdělávání tvoří základy pro další vzdělávání. Mimo jiné, jeho dalším úkolem je podpořit sjednocení vzdělání a vývoje dětí před začátkem docházky na základní škole.[38] Předškolní vzdělávání je určen pro děti ve věku od tří do šesti let.

Cíle základního vzdělávání

Cílem základního vzdělávání je naučit žáky základní formy učení, díky kterým se budou chtít vzdělávat po celý jejich život. Důraz by měl být kladen především na kreativní myšlení, naučení se, jak správně komunikovat a spolupracovat, jak se vypořádat s běžnými problémy, jak chránit životní prostředí či jak pečovat o své zdraví. Dalšími body, na které se základní vzdělávání zaměřuje, je správné budování mezilidských vztahů. Žáci by měli pochopit rasové či kulturní odlišnosti, důležitost tolerance a ohleduplnosti k ostatním. Nakonec by základní vzdělávání mělo žákům pomoci objevovat své schopnosti a dovednosti či jejich možnosti. To vše společně se získanými vědomosti brát v potaz při plánování dalšího kroku učení, studia či

[36] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §7 (5). Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430
[37] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §7. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430
[38] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §33. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430 §33

profesní kariéry.[39] Devět let je povinná doba pro základní školní docházku. Horní hranice je do konce školního roku, kdy žák dosáhne sedmnáctého roku.

Cíle středního vzdělávání

Cíle středního vzdělávání navazují na schopnosti, dovednosti, vědomosti či hodnoty, které žáci získali během povinné školní docházky a dále je zde rozvíjejí. Střední vzdělávání nabízí dvě cesty dalšího učení. Buď poskytuje rozšířené všeobecné vzdělávání, nebo odborné vzdělávání společně se všeobecným. Zároveň se klade důraz na ukotvení hodnot jedinců, samostatné hledání informací či celoživotní vzdělávání. Střední vzdělávání má také za úkol připravit jedince na občanský a osobní život. Dále se zaměřuje na přípravu v případě dalšího vzdělávání nebo na již samotné povolání.[40]

Na středoškolském stupni vzdělávání lze získat po úspěšném absolvování daného programu následující dosažené vzdělání: „střední vzdělání, střední vzdělávání s výučním listem, střední vzdělávání s maturitní zkouškou.“ Pro získání středního vzdělání musí žák úspěšně ukončit program trvající 1 či 2 roky denní formy studia. Pro získání středního vzdělání s výučním listem to jsou 2 nebo 3 roky, popřípadě existuje forma zkráceného studia na 1 až 1,5 roku denní formy studia (to ale jen pro uchazeče již se středním vzděláním s maturitní zkouškou). Střední vzdělávání s maturitní zkouškou je podmíněno úspěšným dokončením studia na šestiletém či osmiletém gymnáziu, další možností je vzdělávací program trvající 4 roky denní formy studia nebo absolvování nástavbového studia, které trvá 2 roky denní formou studia.[41]

Cíle vzdělávání na konzervatoři

Vzdělávání na konzervatoři navazuje na získané schopnosti a dovednosti žáka v průběhu základního a základního uměleckého vzdělávání a samozřejmě je na tomto stupni vzdělávání dále rozvíjí. Přestože hlavním cílem vzdělávání na konzervatoři je přichystat úspěšné absolventy na jejich povolání v uměleckých a umělecko

[39] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §44. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430
[40] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §57. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430
[41] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §58. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430 §58

pedagogických činností v oborech jako jsou: tanec, hudba, zpěv a hudebně dramatické umění, nezapomíná se ani na všeobecné vzdělání. Stejně jako střední vzdělávání, tak i vzdělávání na konzervatoři má za úkol připravit jedince na občanský a osobní život. Mimo jiné se též zaměřuje na přípravu v případě dalšího vzdělávání nebo na již samotné povolání.[42] Po úspěšném absolvování studia na konzervatoři se dosahuje dvou možných stupňů vzdělání. Prvním z nich je střední vzdělání s maturitou, které je možno dosáhnout po čtyřech letech šestiletého programu denní formy studia nebo až po osmi letech stejně trvajícího programu denní formy studia. Druhým stupněm je vyšší odborné vzdělání v konzervatoři. To se dosahuje po úspěšném ukončení šesti nebo osmiletého programu. V tomto případě získává absolvent označení za svým jménem „diplomový specialista“ (DiS.)

Cíle vyššího odborného vzdělávání a stupeň vzdělání

Cílem vyššího odborného vzdělávání je navázat na nabyté znalosti a dovednosti, které si student přináší po úspěšném absolvování středního vzdělávání. Zároveň se klade důraz na jejich rozšíření a prohloubení. Samozřejmě také s sebou přináší další všeobecné a odborné vzdělání. Vyšší odborné vzdělání vyžaduje už i praktickou přípravu, která by měla vybavit absolventy zkušenostmi na jejich budoucí povolání v daném oboru.[43] Pro získání vyššího odborného vzdělání je povinnost absolvovat vzdělávací program trvající 3 roky včetně odborné praxe (3,5 roku v případě zdravotnických oborů). Poté absolvent získává stejně tak, jako absolvent konzervatoře, označení za svým jménem „diplomovaný specialista.“

2.2 Jednotlivé stupně a jejich priority

Na základě dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 - 2015, se v této podkapitole věnuji základním prioritám pro jednotlivé stupně vzdělávání v daném období.

[42] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §86. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430

[43] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §92. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430§92

Hlavním atributem Dlouhodobého záměru ČR 2011 - 2015 je důraz na zkvalitnění a zvýšení efektivity ve vzdělávání, což by mělo zároveň přispět ke konkurenceschopnosti České republiky v mezinárodním měřítku. Tento dokument se pro toto období soustřeďuje především na následujících pět oblastí: „zvýšení kvality vzdělávání, nové metody hodnocení škol, optimalizaci nabídky vzdělávání, rozvoj odborného vzdělávání, podporu pedagogických pracovníků.“[44]

Předškolní vzdělávání

Na základě změn v dnešní společnosti se vláda rozhodla podpořit vznik tzv. firemních školek. MŠMT tak přišlo s návrhy na legislativní změny, které se objevují v novele Školského zákona č.561/2004 Sb.. Díky těmto typům zařízení se navýší momentálně nedostačující kapacita míst a podpoří se tak zároveň harmonizace rodinného a pracovního života. Kromě toho Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo návrh věcného záměru zákona o dětské skupině, čímž reaguje na svůj slib vytvoření lepších podmínek pro návrat rodičů k výdělečné činnosti a zároveň tak podporuje rozšíření služeb v oblasti služeb péče o děti.[45] Tématu dětské skupiny se budu ještě věnovat podrobněji v druhé části mé práce.

Metodická podpora uskutečnění reformy v MŠ je druhou prioritou v předškolním vzdělávání. Zde je důležité pedagogy nadále koordinovaně vzdělávat se zaměřením na realizaci školního vzdělávacího programu. Zajistit přístup k softwaru (k dispozici na www.rvp.cz) na vytvoření, modifikaci a evaluaci ŠVP. To podpoří synergii mezi ŠVP a RVP a zredukuje tak část dosud vyžadované administrativy v MŠ. Zároveň je kladen důraz na získávání zpětné vazby či nových nápadů pro úpravy RVP předškolního vzdělávání. Fakt, že je dnes nedostatečné množství studentů a následně absolventů technických oborů, vede k dalšímu bodu, a to zaměřit se na polytechnickou výchovu už v MŠ (používat nápadité technické hračky či stavebnice).

---

[44] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015*. Strana 3. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy?highlightWords=dlouhodob%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br

[45] MPSV.cz. [online]. [cit. 2013-03-03], *Péče o děti, dětská skupina*. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/135000

Jedna z dalších priorit se týká obsahu předškolního vzdělávání. Apeluje na větší důraz českého jazyka ve vzdělávacích programech MŠ. Navíc, pokud MŠ disponuje pedagogem se znalostí cizího jazyka, měla by zařadit vhodným způsobem výuku cizího jazyka. S touto prioritou souvisí další bod. Od roku 2012 by se měla zařadit jazyková příprava do programu určeného pro pedagogy pracující v zařízeních pro předškolní výchovu. Díky tomu se tak podaří zvýšit jejich kvalitu a odbornost. Poslední priorita této oblasti hovoří o nachystání kroků, které povedou ke snížení odkladů nástupu k povinné školní docházce.[46]

Základní vzdělávání

Dvěma hlavními prioritami pro základní vzdělávání je unifikované hodnocení žáků a škol pátých a devátých tříd ZŠ a zavedení dalších nástrojů pro zkvalitnění vzdělávání na ZŠ. Pro dosažení těchto priorit by mělo dojít ke změnám v těchto oblastech: „v obsahu základního vzdělávání, v pravidelném zjišťování výsledků vzdělávání žáků v pátých a devátých tříd ZŠ, ve vlastním hodnocení škol, ve zjišťování úrovně vzdělávání v ČR v mezinárodním srovnání.“[47]

Co se týče změn obsahu základního vzdělávání, je třeba podporovat plnění a aktualizaci daných vzdělávacích plánů jako například: zavedení hodnotících standardů do rámcového vzdělávacího programu (formulace předpokládaných výstupů z pátých a devátých tříd ZŠ), podporovaní ZŠ při dokončování ŠVP úpravou učiva v daných předmětech, stejně tak jako u předškolního vzdělávání zpřístupnit software pro vytváření, upravování a evaluaci ŠVP, díky čemuž se zredukuje část dosud vyžadované administrativy na ZŠ. Dále se zaměřit na změny, které umožní snadnější realizaci vzdělávání na ZŠ díky programu „EU peníze školám“. Důležité je taktéž zavedení vyšší polytechnické složky do ŠVP a zároveň podpořit školy ve vytváření podmínek vhodné pro spolupráci s odbornými školami v regionu.

Za další bod můžeme považovat zkvalitnění vzdělání společně s fakultami zaměřené na vzdělávání budoucích pedagogů. Mělo by se dbát na vytváření elektronických

[46] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015*. Strana 4. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy?highlightWords=dlouhodob%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br

[47] Tamtéž. Strana 4 a 5.

(například učebnic nebo e-learnigových kurzů) a dalších pomůcek a materiálů, které mimo jiné podpoří zavedení moderních technologií do běžné praxe pedagogů. Úsilí by se mělo investovat i do podpory projektů a činností, které mají za cíl více zpopularizovat studium technického zaměření.

Pro pravidelné zjišťování výsledků vzdělávání žáků v pátých a devátých třídách ZŠ je potřeba zabezpečit jednotlivé kroky vedoucí k přípravě a online zavedení odpovídajícího evaluačního systému. Získaná data by měla sloužit především pro samotnou evaluaci škol, přijímací řízení na střední školy a také pro žáky, jimž by měla pomoc ve zmapování jejich vědomostí a dispozic pro další vzdělávání. Dále by se tento systém využíval pro evaluaci efektivity vzdělávacího systému a také pro diagnostické účely ZŠ.

V oblasti vlastního hodnocení škol je cílem vytvořit vhodnou fungující metodiku samotného evaluačního procesu. Následně se vytvořená metoda vyzkouší v praxi, případně dopracuje či změní. Důležité je podpořit ZŠ ve vzájemné komunikaci, díky které se školy mohou podělit o jejich nabyté zkušenosti s evaluačním procesem. Další novinka by měla souviset s provázáním vlastního hodnocení škol s již výše zmiňovaným hodnocení žáků pátých a devátých tříd ZŠ.

Poslední bod se zabývá srovnáním stavu českého školství se zahraničím. Plánuje se pokračovat s účastí na mezinárodních výzkumech a projektech, pracovat se získanými daty, provádět další analýzy a na základě získaných informací utvářet politiku českého vzdělávání. Mimo to je jedním z dílčích úkolů zanalyzovat klesající úroveň českých žáků v mezinárodním srovnání a přijít s vhodným návrhem na změnu tohoto trendu.

Střední vzdělávání

Prioritami pro oblast středního vzdělávání je monitorování „kvality středního vzdělávání, zavedení reformy maturitní zkoušky do praxe a připravit nové závěrečné zkoušky v oblasti odborného vzdělávání.“[48]

[48] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015*. Strana 6. Dostupné z:

Následující aktivity by měly napomoci k dosažení první z uvedených priorit: metodicky podpořit ŠVP při samotné realizaci, podporování „technického a přírodovědného odborného vzdělávání," vytvořit silnou didaktickou oporu a pravidelná evaluace kvality vzdělání v oblasti odborného vzdělávání. Druhá priorita se týká státních maturit. Plánuje se finalizace reformy maturitní zkoušky, se kterou by měly být následně spojeny přijímací zkoušky na VŠ. Získané standardizované výsledky by měly dále napomoci i ke zkvalitnění dosavadního středního vzdělávání.

V daném období 2011 – 2015 se bude řešit i optimalizace sítě škol pro střední vzdělávání. Klíčové je zanalyzovat rozmístění jednotlivých škol v regionech a jejich zaměření. Na základě těchto získaných dat se vytvoří strategie pro optimalizaci struktury škol a oborů v regionech. Plánuje se především podpora technických a takových oborů, jejichž absolventi se dokážou uplatnit na dnešním trhu práce. Naopak, u oborů, u kterých je trh s absolventy přesycen a v případě dlouhodobého nepřijímání zaměstnanců v daném oboru, bude výuka takového oboru omezena.

Dalším záměrem je rozvoj spolupráce škol s kraji, firmami a zaměstnavateli budoucích absolventů odborných škol. Jedná se hlavně o zkvalitnění odborných praxí, jejich rozšíření, standardizaci a následnou kontrolu. Důležité je také vytvoření vhodných podmínek motivujících firmy ke spolupráci. Jedním z cílů této spolupráce je navýšení počtu absolventů škol, kteří jsou následně zaměstnáni u těchto partnerských firem. V oborech s nedostatečným počtem absolventů by měla být udělena žákům stipendia, případně jiným způsobem podpořit dané obory.

2.3 Statistické údaje- vzdělávací instituce, počty dětí a žáků

Pokud se podíváme na tabulky 1-6 , kde jsou uvedeny statistiky počtů škol a dětí ve školním roce 2001/02 až 2011/13, můžeme se dozvědět, jak se v průběhu času měnil počet vzdělávacích zařízení a dětí na jednotlivých stupních vzdělávání. Navíc jsou tato zařízení ještě rozdělena dle svého zřizovatele (veřejný sektor, soukromý sektor, církev).

---

http://www.msmt.cz/vzdelavani/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy?highlightWords=dlouhodob%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br

Když se podíváme na mateřské školy (tabulka 1), zjistíme, že do školního roku 2008/09 se jejich počet postupně snižoval, přestože počet dětí neustále narůstal (kromě školního roku 2005/06, kdy došlo k poklesu). Zajímavé také je, že počet veřejných MŠ klesal, zatímco vznikala nová soukromá a církví spravovaná zařízení. Za posledních deset let se jejich počet více než zdvojnásobil. Podrobněji se ale budu zabývat statistikami pro předškolní vzdělávání v druhé části mé diplomové práce.

Podobné tendence lze vyčíst i ze statistik určených pro základní školy (tabulka 2), kdy jejich celkový počet neustále klesal. Od školního roku 2008/09 ale již nedochází k tak častým rušením a uzavíráním škol jako v minulosti. Ráda bych také upozornila na výrazné změny u základního vzdělávání jak v kategorii škol, tak dětí. Můžeme konstatovat, že počet škol se za posledních deset let neustále snižuje. Sice počet žáků také klesal, ale od školního roku 2009/10 se číslo nově přijatých zvyšuje. Navíc pokud se podíváme zpátky na počty dětí v mateřských školách, můžeme i jako laici odhadnout situaci, která v budoucnu zřejmě nastane. Vzhledem k rušení desítek až stovek ZŠ v minulosti nebude k dispozici dostatečná kapacita míst pro nastupující žáky do prvních tříd. Ředitelé škol tak budou nejspíš nuceni navyšovat počty dětí ve třídách, což kvalitu výuky určitě nepodpoří, nebo bude nezbytné otevřít nová zařízení, která výuku pro základní stupeň vzdělávání zajistí. Co se týče vývoje v soukromém sektoru či institucí spravovaných církví, tak v tomto stupni není tak vysoký pozorovaný rozdíl jako v předškolním vzdělávání.

V tabulce 3 se zabývám statistikami středních škol a jejími studenty. Počet středních škol mírně klesal, navíc ve školním roce 2005/06 je obrovský zlom, kdy bylo zavřeno okolo šesti set vzdělávacích zařízení tohoto stupně. Poté počet škol stále klesá, ale již ne tak rapidně. Pokud se podíváme na vývoj počtu žáků na tomto stupni, zjistíme, že po uzavření škol následně došlo i k velkým poklesům počtu žáků. A tak se zřejmě dostáváme i k důvodu, proč bylo tolik škol zavřeno, zrušeno, případně sloučeno. Počet soukromých středních škol klesal v řádech jednotek, zatímco stav církevních škol je celkem stabilní. Podobné trendy můžeme pozorovat i u počtů žáků těchto škol. Obdobný trend jako u středních škol lze vypozorovat i u gymnázií (tabulka 4) a jejich žáků. Postupně v obou zmiňovaných kategoriích čísla mírně klesají.

Tabulka 1: Mateřské školy a počty dětí ve školním roce 2001/02 až 2012/13 - dle území

Zřizovatel		2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Školy													
Celkem		**5 881**	**5 795**	**5 067**	**4 994**	**4 834**	**4 815**	**4 808**	**4 809**	**4 826**	**4 880**	**4 931**	**5 011**
V tom	Veřejný	5 780	5 699	4 973	4 899	4 741	4 720	4 706	4 702	4 702	4 723	4 745	4 778
	Soukromý	81	76	74	75	72	73	77	82	96	126	150	194
	Církev	20	20	20	20	21	22	25	25	28	31	36	39
Děti													
Celkem		**282 642**	**284 950**	**286 340**	**286 230**	**282 183**	**285 419**	**291 194**	**301 620**	**314 008**	**328 612**	**342 521**	**354 340**
V tom	Veřejný	278 555	280 871	282 309	282 187	278 176	281 377	287 059	297 069	308 930	322 572	335 308	345 746
	Soukromý	3 368	3 340	3 310	3 303	3 238	3 194	3 226	3 615	4 023	4 893	5 778	6 967
	Církev	719	739	721	740	769	848	909	936	1 055	1 147	1 435	1 627

Zdroj: MSMT.cz [online][cit. 2013-03-03]. *Statistická data- základní údaje o školách v regionálním školství.* Dostupné z: http://www.msmt.cz/pro-novinare/statisticka-data-zakladni-udaje-o-skolach-v-regionalnim

Tabulka 2 - Základní školy a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13 - dle území

Zřizovatel		2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Školy													
Celkem		**4 957**	**4 918**	**4 838**	**4 765**	**4 474**	**4 197**	**4 155**	**4 133**	**4 125**	**4 123**	**4 111**	**4 095**
V tom	Veřejný	4 826	4 786	4 704	4 630	4 358	4 100	4 057	4 025	4 013	4 003	3 984	3 962
	Soukromý	90	91	92	92	80	61	62	68	72	80	85	91
	Církev	41	41	42	43	36	36	36	40	40	40	42	42
Žáci													
Celkem		**1 071 049**	**1 036 632**	**998 026**	**958 203**	**916 575**	**876 513**	**844 863**	**816 015**	**794 459**	**789 486**	**794 642**	**807 950**
V tom	Veřejný	1 062 456	1 027 691	988 847	948 893	907 257	866 951	835 104	805 526	783 542	778 096	782 625	795 210
	Soukromý	4 326	4 455	4 578	4 565	4 647	4 842	5 007	5 289	5 710	6 129	6 542	7 017
	Církev	4 267	4 486	4 601	4 745	4 671	4 720	4 752	5 200	5 207	5 261	5 475	5 723

Zdroj: Tamtéž

Tabulka 3 - Střední školy a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13 - dle území

Zřizovatel		2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Školy													
Celkem		**2 040**	**2 039**	**2 006**	**1 966**	**2 004**	**1 482**	**1 447**	**1 438**	**1 433**	**1 423**	**1 393**	**1 347**
V tom	Veřejný	1 635	1 634	1 606	1 563	1 596	1 122	1 082	1 069	1 065	1 062	1 035	997
	Soukromý	366	366	361	363	367	324	329	333	332	325	321	313
	Církev	39	39	39	40	41	36	36	36	36	36	37	37
Žáci													
Celkem		**563 437**	**569 830**	**576 615**	**579 505**	**577 605**	**576 585**	**569 267**	**564 326**	**556 260**	**532 918**	**501 220**	**470 754**
V tom	Veřejný	488 554	489 733	492 735	494 362	491 504	488 851	481 687	476 245	468 233	451 472	427 513	402 765
	Soukromý	66 740	71 613	75 162	76 347	77 124	78 581	78 230	78 734	78 730	72 229	64 485	58 717
	Církev	8 143	8 484	8 718	8 796	8 977	9 153	9 350	9 347	9 297	9 217	9 222	9 272

Zdroj: MSMT.cz [online][cit. 2013-03-03]. Statistická data- základní údaje o školách v regionálním školství. Dostupné z: http://www.msmt.cz/pro-novinare/statisticka-data-zakladni-udaje-o-skolach-v-regionalnim

Tabulka 4 - Gymnázia a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13 - dle území

Zřizovatel		2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Školy													
Celkem		**350**	**347**	**348**	**349**	**354**	**361**	**373**	**377**	**379**	**372**	**371**	**369**
V tom	Veřejný	280	278	278	277	277	277	280	280	281	280	282	280
	Soukromý	52	51	52	53	58	65	73	77	78	72	69	69
	Církev	18	18	18	19	19	19	20	20	20	20	20	20
Žáci													
Celkem		**137 752**	**142 349**	**143 288**	**143 511**	**144 605**	**146 354**	**146 370**	**146 021**	**143 851**	**139 066**	**134 965**	**131 013**
V tom	Veřejný	121 820	125 617	126 108	126 090	126 464	127 349	127 354	126 927	125 020	121 787	118 397	114 930
	Soukromý	9 959	10 538	10 840	10 983	11 534	12 230	12 048	12 135	11 914	10 529	9 818	9 429
	Církev	5 973	6 194	6 340	6 438	6 607	6 775	6 968	6 959	6 917	6 750	6 750	6 654

Zdroj: Tamtéž

Tabulka 5 - Konzervatoře a počty žáků ve školním roce 2001/02 až 2012/13 - dle území

Zřizovatel		2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Školy													
Celkem		**17**	**17**	**17**	**17**	**17**	**18**	**19**	**18**	**17**	**18**	**18**	**18**
V tom	Veřejný	13	13	14	14	14	14	14	13	13	13	13	13
	Soukromý	3	3	2	2	2	2	3	3	2	3	3	3
	Církev	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2
Žáci													
Celkem		**3 541**	**3 606**	**3 543**	**3 505**	**3 495**	**3 534**	**3 606**	**3 535**	**3 435**	**3 560**	**3 557**	**3 655**
V tom	Veřejný	3 238	3 303	3 240	3 188	3 183	3 156	3 170	3 093	3 060	2 970	2 927	2 975
	Soukromý	203	201	203	213	210	205	258	257	186	401	429	455
	Církev	100	102	100	104	102	173	178	185	189	189	201	225

Zdroj: MSMT.cz [online][cit. 2013-03-03]. Statistická data- základní údaje o školách v regionálním školství. Dostupné z: http://www.msmt.cz/pro-novinare/statisticka-data-zakladni-udaje-o-skolach-v-regionalnim

Tabulka 6 - Vyšší odborné školy a počty studentů ve školním roce 2001/02 až 2012/13 - dle území

Zřizovatel		2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Školy													
Celkem		**168**	**169**	**169**	**174**	**176**	**174**	**177**	**184**	**184**	**182**	**180**	**178**
V tom	Veřejný	111	112	113	115	114	114	118	123	124	120	119	119
	Soukromý	45	45	44	47	49	48	47	49	48	50	49	47
	Církev	12	12	12	12	13	12	12	12	12	12	12	12
Studenti													
Celkem		**27 072**	**27 620**	**30 681**	**29 759**	**28 792**	**27 650**	**28 774**	**28 027**	**28 749**	**29 800**	**29 335**	**28 980**
V tom	Veřejný	18 178	18 505	20 406	19 678	18 698	17 748	18 583	18 267	19 560	20 674	20 660	20 878
	Soukromý	7 252	7 496	8 542	8 340	8 314	8 187	8 508	8 156	7 636	7 453	7 055	6 491
	Církev	1 642	1 619	1 733	1 741	1 780	1 715	1 683	1 604	1 553	1 673	1 620	1 611

Zdroj: Tamtéž

V tabulce 5 jsou uvedeny údaje o konzervatořích. Zde jsou čísla dlouhodobě stabilní. Není čitelná nějaká viditelná změna. Myslím si, že je to dáno i typem studia a poměrně omezeným počtem žáků v jednotlivých oborech.

Tabulka 6 zachycuje vývoj vyšších odborných škol. I v této kategorii můžeme konstatovat podobně jako u předešlé kategorie, že není viditelný nějaký významný pokles či nárůst.

2.3.1 Právní postavení škol a školských zařízení

Podle školského zákona mohou být školy a školská zařízení zřizovány krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí jako školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace. Dalšími institucemi, které mohou zřizovat školy a školská zařízení taktéž jako školské právnické osoby nebo státní příspěvkové organizace, jsou Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zahraničních věcí, registrované církve a náboženské společnosti, které mají oprávnění pro zřizování církevních škol. Ty stejné právní formy platí i pro ostatní právnické osoby či fyzické osoby, které školy a školská zařízení mohou zřizovat podle zvláštních právních předpisů (například obchodní zákoník, zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech)[49]

V následující tabulce je přehled vzdělávacích institucí rozdělených podle zřizovatele. Jak je na první pohled jasné, tak obce spravují nejvíce mateřských a základních škol. Kdežto kraje mají převahu ve správě středních a vyšších odborných škol a také konzervatoří.

Tabulka 7: Počty vzdělávacích institucí za školní rok 2011/12 – podle zřizovatele

zřizovatel/instituce	MŠ	ZŠ	SŠ	konzervatoře	VOŠ
MŠMT	8	48	34	1	0
Obec	4662	3645	24	0	0
Kraj	75	291	973	12	112
Jiný resort	0	0	4	0	7
Soukromník	150	85	321	3	49
Církev	36	42	37	2	12
Celkem	**4931**	**4111**	**1393**	**18**	**180**

Zdroj: MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-03], *Statistické ročenky školství - výkonové ukazatele*. Dostupné z: http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp

[49] MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. §8 Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430

V další tabulce je znázorněné rozdělení jednotlivých stupňů vzdělávání podle krajů.

Tabulka 8: Rozdělení vzdělávacích institucí za školní rok 2011/12 – podle území

kraj/instituce	MŠ	ZŠ	SŠ	konzervatoře	VOŠ	
Praha	340	253	196	8	39	
Středočeský kraj	684	524	155	0	20	
Jihočeský kraj	298	255	96	1	17	
Plzeňský kraj	263	222	57	1	5	
Karlovarský kraj	120	110	38	0	4	
Ústecký kraj	330	281	104	1	9	
Liberecký kraj	232	206	52	0	6	
Královéhradecký kraj	296	264	81	0	10	
Pardubický kraj	309	251	74	1	10	
Vysočina	276	264	75	0	13	
Jihomoravský kraj	641	475	144	2	14	
Olomoucký kraj	369	301	100	1	8	
Zlínský kraj	309	257	74	1	12	
Moravskoslezský kraj	464	448	147	2	13	
Celkem	**4931**	**4111**	**1393**	**18**	**180**	**10633**

Zdroj: MSMT.cz. [online]. [cit. 2013-03-03], *Statistické ročenky školství - výkonové ukazatele*. Dostupné z: http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp

Nejvíce mateřských škol najdeme v krajích s největším počtem obyvatel (tj. Středočeský, Moravskoslezský a Jihomoravský kraj a Praha). [50] Podobné je to i u základních škol, kdy v popředí figurují opět Středočeský, Moravskoslezský a Jihomoravský kraj. Praha se tentokrát pohybuje přibližně až v polovině žebříčku. Pokud se podíváme ale na Prahu v kategorii středních škol, tak zde je na prvním místě. A až za ní se řadí kraje Středočeský, Moravskoslezský a Jihomoravský. Praha figuruje na špici i v rámci konzervatoří a vyšších odborných škol. Zajímavé je, že se mezi první tři v této kategorii dostal spolu se Středočeským i Jihočeský kraj.

[50] Viz příloha 3

3. Typy zařízení určených pro předškolní výchovu dětí

V této kapitole jsem se zaměřila na rozbor zařízení a služeb pro předškolní vzdělávání a péče o dítě na českém trhu. Jako první jsem se zabývala mateřskými školami, právními předpisy, které říkají, za jakých podmínek mohou fungovat, a v druhé části podkapitoly jsem se zmínila o firemních školkách a obecně dotacích pro takovýto typ zařízení. Další podkapitola je věnována živnostem péče o dítě, kde popisuji rozdělení služeb dle jejich zaměření. Poté se ještě věnuji ostatním službám, které jsou upraveny jen obecně právními předpisy. Na závěr jsem se dostala k možné alternativě v podobě dětské skupiny a jejího návrhu záměru zákona.

3.1 Typy zařízení určených pro předškolní výchovu dětí

Pokud budeme vycházet z české legislativy, zjistíme, že existuje několik možností poskytující služby péče o děti. Jako první alternativou je zřízení mateřské školy podle školského zákona č. 561/2004 Sb. Další možností je založení některou ze živností péče o děti podle zákona č.455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Nezapomeňme zmínit jesle, které jsou určeny pro výchovou dětí do tří let. Jejich provoz by ale měl být podle ust. § 124 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ukončen do dvanácti měsíců od nabytí účinnosti tohoto zákona, tedy 1. 4. 2013. Jiné možnosti v oblasti péče o děti český právní řád prozatím neuznává. Nutno ale podotknout, že na základě velké poptávky po volných místech v mateřských školách a zároveň vůli státu podpořit co nejvíce matek v návratu do zaměstnání, Ministerstvo práce a sociálních věcích pracuje na právní úpravě podmínek, které jsou vyžadované při provozování služby nazvané „Služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině“.[51] Díky této úpravě bude jednodušší zřídit tzv. dětskou skupinu, čímž dojde k navýšení kapacit v rámci služeb péče o děti v denním režimu. V příloze 4 je k dispozici přehledná tabulka, ze které lze vyčíst rozdíly mezi jednotlivými službami. My se ale nyní pojďme postupně podívat na podrobnosti o jednotlivých možnostech předškolního vzdělávání a péče o děti.

[51] *MPSV* [online]. [cit. 2013-04-03]. *Péče o dítě, dětská skupina*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/cs/13500

3.2 Mateřské školy

Jako první možnost si představíme mateřské školy. Ty jednoznačně převládají v péči o dítě v předškolním věku. Děti se sem umisťují z pravidla od tří let věku dítěte (v některých případech už i od dvou a půl let). Mateřskou školu může zřizovat několik různých subjektů. Do první skupinu zřizovatelů patří stát, obce, kraje či svazek obcí. Do druhé skupiny řadíme církevní právnické osoby nebo jiné právnické osoby (častá forma je např. obecně prospěšné společnosti), jejichž předmětem podnikání je poskytnutí vzdělání nebo školských služeb podle školského zákona[52]. Ti zřizují soukromé mateřské školy. Obě skupiny zřizovatelů se musí řídit školským zákonem. Další právní předpis, kterým se výše zmiňovaní zřizovatelé musí řídit, je vyhláška č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání. Obsahuje informace o podmínkách fungování mateřských škol, jak zabezpečit vzdělávání, dále bezpečnost a ochranu zdraví dětí, jejich stravování a další speciální péči o děti. Také uvádí způsob stanovení úplaty za předškolní vzdělávání ve školce zřizované státem, krajem či obcí. Pokud se podíváme na tuto vyhlášku podrobněji, tak se z prvního paragrafu dozvíme, že jsou tři možnosti provozu mateřských školek, a to celodenní, polodenní a internátní. Dále se dočteme o principu rozdělení dětí do tří základních tříd podle dosaženého věku v daném školním roce. Jsou zde uvedeny i minimální a maximální počty dětí na jednu třídu.[53] Seznam právních předpisů ještě doplňuje „zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých (ve znění vyhlášky 343/2009 Sb.), vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby (ve znění vyhlášky č. 20/2012 Sb.) a zákon č. 306/1999 Sb. o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením.“[54]

Výhodou mateřských škol oproti ostatním zařízením zajišťujícím péči o dítě je získání finančních prostředků ze státního rozpočtu. Díky tomu jsou tak služby mateřských škol dostupné pro všechny příjmové skupiny. Získání finančních prostředků od státu

[52]Businessinfo.cz [online]. 19. 11. 2010 [cit. 2013-04-02]. *Jaká je péče státu o děti*. Dostupné z http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jaka-je-pece-statu-o-deti-7725.html

[53]MSMT.cz [online]. 19. 11. 2010 [cit. 2013-04-02]. *Vyhláška o předškolním vzdělávání*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani-1

[54] MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

není ale úplně jednoduché. Je vyžadováno plnění a dodržování výše zmíněných zákonů a vyhlášek, díky kterým je zabezpečený jistý standard poskytované péče o dítě a měla by být tak zaručena příprava dětí pro následné přijetí do dalšího stupně vzdělávání, základní školu. Zároveň školky zapsané ve školském rejstříku jsou kontrolovány Českou školní inspekcí.

Aby provozovatel mateřské školy mohl zahájit její provoz, je povinen ji zapsat do školského rejstříku. Žádost o zápis na nadcházející školní rok se musí podat do 30. září u krajského úřadu, pod který spadá sídlo právnické osoby, která bude MŠ provozovat. Žádost je posuzována jak z formálního, tak věcného hlediska. Je schválena, pokud není v rozporu s dlouhodobým záměrem České republiky, jsou zde jasné předpoklady pro řádnou činnost školy či žádost neobsahuje mylné údaje. Orgán spravující školský rejstřík rozhodne o zápisu školy do 90 dnů od doručení žádosti.

Pro zapsání nové mateřské školy do rejstříku škol a školských zařízení je navrhovatel povinen předložit následující:

- „Rámcový popis personálního a majetkového zajištění a financování činnosti školy s ohledem na požadavky RVP pro předškolní vzdělávání.
- Souhlas zřizovatele, je-li navrhovatelem příspěvkové organizace
- Doklad osvědčující zřízení nebo založení právnické osoby, která bude vykonávat činnost školy
- Doklad osvědčující vznik právnické osoby, která vykonává činnost školy, pokud se nejedná o školskou právnickou osobu
- Stanovisko příslušného orgán ochrany veřejného zdraví a stavebního úřadu, ze kterého vyplývá, že příslušné prostory lze využívat pro navrhovaný účel, včetně údaje o nejvyšším povoleném počtu osob, které lze v těchto prostorách vzdělávat
- Doklad osvědčující vlastnické nebo užívací právo právnické osoby, která bude vykonávat činnost školy, k prostorám, kde bude uskutečňováno vzdělávání nebo školské služby
- Doklad o jmenování ředitele školy do funkce a doklady osvědčující splnění předpokladů pro výkon funkce ředitele školy

- Čestné prohlášení zřizovatele školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace, že neprobíhá insolvenční řízení, v němž je řešen jeho úpadek nebo hrozící úpadek nebo že nebylo rozhodnuto o jeho úpadku, není v likvidaci, nemá daňové nedoplatky, nemá splatný nedoplatek na pojistném na veřejné zdravotní pojištění nebo na sociální zabezpečení.“[55]

Nyní se pojďme podívat, kdo a jak financuje veřejné mateřské školy. Ze státního rozpočtu jdou prostředky na činnost škol a školských zařízení, a to především ve formě platů pro zaměstnance daných zařízení. Dále se jedná o dotace pro soukromé školy, předškolní a školská zařízení, což je upraveno zákonem č. 306/1999 Sb. Rozdělování konkrétních sum se děje podle počtu dětí v jednotlivých zařízeních. Počet dětí v mateřských školách se zjišťuje ze zápisu do školní matriky pro daný školní rok. Ten ale nesmí překročit horní hranici, kterou určuje školský rejstřík. Podle paragrafu 161 školského zákona, MŠMT určí republikové normativy, které odpovídají výdajům na vzdělávání jednoho dítěte v dané věkové kategorii ve stupni předškolního vzdělávání. Tuto informaci dále zveřejní ve Věstníku.

Mateřské školy, které zřizuje stát, kraj nebo obec, mohou vybírat úplatu za poskytované vzdělání jen do výše a dle podmínek, které jsou uvedeny v ust. § 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb. Stanovená částka je určena tak, aby nepřekročila „50 procent skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě v uplynulém kalendářním roce s výjimkou výdajů na platy“ a další položky uvedené ve zmíněné vyhlášce.[56] Poslední rok předškolního vzdělání v mateřské školce, jejímž zřizovatelem je stát, kraj nebo obec je bezplatný.[57]

Ne každý může být zaměstnancem v mateřské škole a podílet se na předškolním vzdělávání. Školský zákon v paragrafu sedm odstavec sedm říká, že výuku zajišťují pedagogičtí pracovníci, tedy osoby s odbornou kvalifikací pro pedagogickou činnost,

[55] MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Strana 11 a 12. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf,
[56]MSMT.cz [online]. [cit. 2013-04-02]. *Vyhláška o předškolním vzdělávání.* Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani-1
[57]MSMT.cz [online]. [cit. 2013-04-02]. *Školský zákon 09_11_2012*. Paragraf 123. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430

zdravotně způsobilé, dále plně způsobilé k právním úkonům a bezúhonné osoby.[58] Veškeré další požadavky, podmínky a charakteristiky jednotlivých pedagogických pracovníků najdeme v zákoně č.563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, podle kterého se musí řídit zaměstnavatele osob vyučující v mateřské škole.

3.2.1 Firemní školky

Speciálním a v poslední době poměrně rozšířeným typem je firemní školka. Je to mateřská škola určená pro děti zaměstnanců zřizovatele nebo jiných zaměstnavatelů podle § 34 odst. 8 školského zákona. Firemní školka může být zřízena samostatně jako taková, anebo další možností je zřídit oddělené pracoviště mateřské školy a to bude podléhat předpisům pro firemní školky. Zřídit ji může jak soukromý, tak i veřejný zřizovatel. Aby i firemní školky mohly čerpat finanční prostředky ze státního rozpočtu, musí být zapsané ve školském rejstříku vedeného krajskými úřady a MŠMT. Tato podmínka se ale často stává velkou překážkou či důvodem, proč vůbec firemní školku nezřizovat. Pro zapsání do školského rejstříku je potřeba totiž splnit řadu podmínek, které jsou mnohdy velmi náročné pro zaměstnavatele. Nejvíce komplikací s sebou přináší jednoznačně splnění hygienických podmínek, které jsou většinou spojeny i s nemalými investicemi na úpravy prostorů. Dále jsou zde poměrně vysoké nároky na venkovní prostory, také na rozměry prostor, vybavení sociálních zařízení, mikroklimatické podmínky, osvětlení a další.

Pokud se ale podaří školku zapsat do školského rejstříku, může požádat o dotaci podle zákona č.306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením. Tato dotace je určena pro právnické osoby, které nejsou zřizovány státem, krajem nebo obcí a předmětem činnosti daného zařízení jsou úkoly v oblasti školství. Zároveň musí být podepsaná smlouva s krajským úřadem podle výše uvedeného zákona.

Výše dotace se určí „procentním podílem z normativu jako ročního objemu neinvestičních výdajů, mzdových prostředků a zákonných odvodů“, které odpovídají nákladům na jedno dítě ve srovnatelné mateřské škole zřizované obcí. Výše

[58]MSMT.cz [online]. [cit. 2013-04-02]. *Zákon o pedagogických pracovnících.* Dostupné z: http://www.msmt.cz/mladez/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich

procentního podílu je stanovena na 60 %. Aby se dotace mohla navýšit až na 100 %, musí daná právnická osoba vykazovat alespoň „průměrné výsledky hodnocení České školní inspekce. V posledním protokolu o kontrole Českou školní inspekcí nesmí být zjištěno žádné závažné porušení předpisů“. Pokud právnická osoba je obecně prospěšnou společností nebo školskou právnickou osobou uvede ve smlouvě o poskytnutí dotace, že veškerý vygenerovaný zisk bude využívat na vzdělávání v daném roce.[59]

Smlouvu o dotaci lze podepsat na jeden školní rok s právnickou osobou, která již minimálně jeden školní rok je zapsaná ve školském rejstříku a vykonává svou činnost. V praxi to funguje tedy tak, že pokud firemní školku spravuje soukromý zřizovatel je financována podle zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školním zařízením, kdy během prvního roku fungování dostane dotaci ve výši 60 % z normativu stanovené MŠMT v případě splněných všech daných podmínek. V dalších letech se daná dotace zvýší již na 100 %.

3.3 Živnost péče o děti

Zařízení, která nejsou uvedena v rejstříku škol a školských zařízení, se řídí živnostenským zákonem č. 455/1991 Sb. a spadají do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu. Živnostenský zákon podle paragrafu dva charakterizuje živnost jako: „soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem.“ Určení zařazení do dané živnosti je definováno věkem dětí. Přelomovým bodem jsou v tomto případě tři roky věku dítěte. Podle tohoto kritéria existují tři alternativy v rámci živnostenského podnikání, o kterých se hned v zápětí zmíním.

V případě výchovy dětí starších tří let se jedná o živnost volnou „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“, obor činnosti číslo 72 „**Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské**

[59]MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině.* Strana 15. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

činnosti“[60] V rámci této živnosti lze provozovat předškolní výchovu dětí starších tří let v různých zařízeních pro předškolní výchovu a v soukromých školách. O dalších podmínkách této živnosti se zmíním ještě později v této kapitole.

Pokud se budeme chtít zabývat ale činností, která je spojena s péčí **o dítě do tří let v denním režimu**, pak se jedná o živnost vázanou. Obsah této živnosti je specifikován nařízením vlády č.278/2008, které popisuje tuto živnost jako „péči o svěřené děti do tří let věku v denním nebo v celodenním režimu. Soustředí se především na rozvoj rozumových a řečových schopností, ale i pohybových, pracovních, hudebních a výtvarných schopností a také na kulturně hygienické návyky přiměřené věku dítěte. Zajišťuje bezpečnost a zdraví dětí, jejich pobyt na čerstvém vzduchu, stravování, spánek v odpovídajícím hygienickém prostředí a osobní hygienu dětí, včetně poskytování první pomoci.“ Aby mohla být provozována tato vázaná živnost, podnikatel musí splnit požadavky na jeho kvalifikaci a také na osoby, které budou přímo danou činnost vykonávat. Ráda bych upozornila na to, že neexistují další specifické podmínky pro poskytování péče jako je například „maximální počet dětí na jednu pečující osobu, povinnost vést evidenci dětí, povinnost uzavřít pojistnou smlouvu odpovědnosti za škodu na zdraví či majetku.“ Také nemají žádným předpisem nakázanou přípravu osnov či nějakého programu pro děti. Dokonce neexistuje nikde stanovený zákaz kouření v prostorách, ve kterých se děti pohybují, a je o ně pečováno.[61]

Jako třetí možnost v rámci živnostenského podnikání můžeme označit obor činnosti číslo 79 „**Poskytování služeb pro rodinu a domácnost**“, kdy se jedná o živnost volnou. Obsahová náplň této živnosti je zaměřená na zabezpečení „chodu domácnosti (vaření, úklid, praní, žehlení, apod.), individuální péče o děti nad tři roky věku v rodinách a občasné krátkodobé hlídání dětí (včetně dětí do tří let).“ V tomto případě nejde o péči o dítě do tří let v denním režimu.[62]

[60]Business center.cz [online]. [cit. 2013-04-04]. *Příloha č. 4 k zákonu č. 455/1991 Sb. Živnost volná*. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/priloha4.aspx
[61]MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině.* Strana 16. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf,
[62]MPO.cz [online]. [cit. 2013-04-02]. *Nařízení vlády č. 278/2008 Sb.* Dostupné z: http://download.mpo.cz/get/35329/48365/572489/priloha001.pdf

Všeobecné podmínky, které jsou vyžadované pro vydání živnostenského oprávnění, jsou následující: „dosažení věku 18 let, způsobilost k právním úkonům a bezúhonnost," Pokud podnikatel zažádá o živnost vázanou, musí prokázat ještě například odbornou způsobilost, a to i u osob vykonávající danou činnost.

Ohlášení živnosti lze na kterémkoli živnostenském úřadě nebo na kontaktním místě veřejné správy, takzvaný Czech POINT. „ Pro ohlášení je nutné dodat následující:

- Ohlášení živnosti
- Doklady, které dosvědčující bezúhonnost žadatele (doklad z evidence rejstříků trestů)
- Prohlášení odpovědného zástupce (je-li stanoven), že souhlasí s ustanovením do funkce
- Pokud se jedná o vázanou živnost, je potřeba předložit doklad prokazující odbornou způsobilost podnikatele popřípadě jeho zástupce
- Doklad, který prokazuje právní důvod pro užívání prostor, ve kterých je umístěna činnost podnikání, liší-li se od bydliště ohlašovatele
- U právnické osoby doklad o tom, že byla zřízena nebo založena, pokud zápis do obchodního rejstříku nebyl ještě proveden nebo doklad o tom, že právnická osoba byla zapsána do jiného než obchodního rejstříku
- Doklad o zaplacení správního poplatku."[63]

Podoba ohlášení o živnosti má jednotnou formu a to jako registrační formulář, který je dostupný na všech živnostenských úřadech a jejich webových stránkách. Poplatek za ohlášení je 1000 Kč, za jakékoliv další ohlášení je to pak již jen poloviční částka. Pokud ohlašovatel splnil všechny povinnosti stanovené živnostenským zákonem, pak do pěti pracovních dnů ode dne doručení ohlášení provede živnostenský úřad zápis do živnostenského rejstříku a vystaví podnikateli výpis."[64]

Ráda bych se ještě vrátila k již výše zmiňovanému zařízení určené pro výchovu dětí do tří let věku, jesle. Původně se jesle provozovaly jako zdravotnické zařízení, tedy mimo režim živnostenského zákona. To ale dnes již neplatí. Na základě výše

[63] MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině.* Strana 18. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf
[64] Tamtéž

uvedeného zákona o zdravotních službách a provozovatelích jeslí si provozovatelé, kteří chtějí v této činnosti pokračovat, měli vyřídit nejpozději k 1. 4. 2013 živnost vázanou, jak je zmíněno výše (péče o dítě do tří let věku dítěte v denním režimu).

Odborná způsobilost

Pro získání volné živnosti „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“, tedy v našem případě obory činnosti číslo 72 a 79, není potřeba prokázat odbornou způsobilost pro provozování dané činnosti. U živnosti vázané, konkrétně pro živnost péče o dítě do tří let věku dítěte v denním režimu, je povinností prokázat odbornou způsobilost pro živnost (tj. odbornou způsobilost k výkonu povolání:

1. všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky či záchranáře
2. sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách
3. učitele mateřské školy
4. profesní kvalifikace pro činnost chůvy pro děti do zahájení školní docházky)

a dále odbornou způsobilost pro výkon činnosti. [65]

Způsobilost provozovny

Kromě prokázání odborné způsobilosti je třeba plnit další podmínky. Na mysli mám v tomto případě způsobilost provozovny pro vykonávání činnosti péče o dítě. Jedná se hlavně o stavební předpisy, které se řídí stavebním zákonem č. 183/2006 Sb., o hygienické předpisy vymezeny dle zákona č 258/2000 Sb. a o hygienické požadavky na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých řídící se vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 410/2005 Sb., kde je jsou stanoveny přesné „požadavky na prostor a hygienu, včetně vyžadovaného množství zeleně v okolí, teploty a vlhkosti vzduchu v interiéru a podobně.“[66]

[65] Zakonycr.cz [online]. [cit. 2013-04-13]. *Zákon č. 455/1991*. Dostupné z: http://www.zakonycr.cz/seznamy/455-1991-sb-zakon-o-zivnostenskem-podnikani-(zivnostensky-zakon).html

[66] *B*rno.cz [online]. [cit. 2013-04-11]. *Provozování MŠ a jiných předškolních zařízení.* Dostupné z: http://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-hospodarsky/zivnostensky-urad-mesta-brna/provozovani-ms-a-jinych-predskolnich-zarizeni-hlidani-deti/

3.4 Ostatní služby

Další služby péče o děti předškolního věku aktuální právní řád nezná. Pokud se tedy v dnešní době setkáme se zařízeními, jako jsou například dětská centra, dětské koutky, školičky a další podobná zařízení, pak tyto služby nejsou poskytovány na základě nějakého konkrétního zákona. Řídí se jen obecnými právními předpisy. Je to zákon o ochraně veřejného zdraví, zákon o územním plánování a stavebním řádu, zákon o požární ochraně, zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Poté je třeba dodržovat ještě řadu nařízení ohledně potravinového práva. Seznam zákonů, podle kterých je se třeba řídit, jsou uvedeny v příloze 5.

Pojďme se podívat, jak to funguje v praxi. Je potřeba obrátit se na věcně příslušné úřady při zřizování nové služby. Jako první musíme kontaktovat stavební úřad, který by měl doporučit, jak pokračovat v daném procesu. Měl by navrhnout, jaké úpravy prostor by měly být provedeny a dále by měl informovat u jakých dalších institucí (krajská hygienická stanice, osoby odborně způsobilé v požární ochrany, popřípadě státní orgán památkové péče) je třeba zažádat o vyjádření v souvislosti se zmíněnými stavebními úpravami, aby se mohl finálně vyjádřit a dané prostory pro péči o děti schválit.[67]

Paradoxem je, že neexistuje zatím žádný právní dokument, který by stanovil jasná pravidla a podmínky pro tyto typy zařízení poskytující služby péči o děti předškolního věku. Znamená to, že nikde není stanoveno, například o kolik dětí se může starat jedna osoba, o kolik dětí se může starat v jednom okamžiku současně, zda a jaká odborná způsobilost je k této službě vyžadována, nikde není řešeno pojištění odpovědnosti za škodu na zdraví a majetku, ani žádné pravidla pro poskytovaný program. Všechny tyto náležitosti si řeší poskytovatel sám, jen dle svého uvážení. Na druhou stranu tato zařízení nemají právo obdržet finanční prostředky formou dotací z veřejných rozpočtů.

Častými provozovateli takových zařízení jsou hlavně občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti. Pokud se tedy rozhodnou poskytovat služby spojené s péčí

[67]MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Strana 18. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

o děti předškolního věku, měly by se řídit následujícími zákony, které tuto oblast upravují: zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, a o změně a doplnění některých zákonů. Nesmíme zapomenout ještě na jednu skupinu zřizovatelů, která se k nim postupně připojuje. Jsou to zaměstnavatelé, pro které zřízení firemní školky dle školského zákona je mnohem složitější a mnohdy i finančně a organizačně nedostupné. Proto raději volí tuto formu a relativně jednodušší cestu, která jim umožňuje rychleji reagovat na různá přání rodičů. Z pravidla jsou tyto služby poskytovány nekomerčně, to znamená, že tato zařízení nevznikla za účelem generování zisku.

Absence právního předpisu pro zmíněné služby s sebou přináší ještě další negativní aspekty. Například kvůli nejasně stanoveným podmínkám a pravidlům nelze jednoznačně posoudit kvalitu poskytovaných služeb. Tento fakt může odradit rodiče od využívání těchto typů služeb a raději si zvolí službu s garantovanou kvalitou. Další nevýhodou je neumožnění zaměstnavatelům daňové zvýhodnění za provozování služeb péče o děti jejich zaměstnanců. A to opět z důvodu chybějícího právního předpisu, který by konkrétně definoval činnost, za kterou zaměstnavatelé můžou uplatňovat daňovou úlevu.

3.5 Dětská skupina

Ve srovnání se službami zajišťující předškolní výchovu a péči o děti, které jsou dostupné v zemích západní Evropy, Česká republika bohužel poměrně zaostává. Nicméně musíme konstatovat, že se rýsuje alespoň jedna iniciativa, která by měla rozšířit možné alternativy zařízení pro děti do šesti let.

Ministerstvo práce a sociálních věcí vypracovalo návrh věcného záměru zákona o dětské skupině jako reakci na Programové prohlášení[68], kde vláda slibuje lepší podmínky (především místní a cenovou dostupnost služby péče o dítě od šesti měsíců až do zahájení povinné školní docházky) a rozvoj služeb péče o dítě. Zároveň by se díky novému právnímu předpisu ulehčilo fungování na obou stranách. Jak na straně

[68] MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině.* Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

zřizovatele, který tak získá větší kredibilitu, tak na straně rodičů, kteří budou mít jistou garanci poskytovaných služeb.
Je tedy ještě třeba jasně vydefinovat poskytovanou službu, určit, kdo daný typ služby může poskytovat, úhradu za služby, stanovit podmínky dle kterých se bude služba poskytovat, nakonec určit povinnosti poskytovatele a kontrolu a sankce za porušení definovaných podmínek.

Cílem provozování dětských skupin není primárně vzdělávání, jako tomu je u mateřských škol, a jejím účelem není ani generování zisku, jako tomu je u živností zaměřených na péči o děti. Z těchto důvodů není možné, aby se nová služba v podobě dětské skupiny právně upravila podle dnešních právních předpisů. Jedná se o zcela nový typ služby, která nespadá pod péči o děti v rámci školského zákona ani pod jednu ze živností v rámci živnostenského zákona.

Vytvořením nového typu služby chce tak Ministerstvo práce a sociálních věcí podpořit plynulý návrat rodičů pečující o děti zpět do pracovního procesu. Zároveň chce ulehčit sladění osobního, rodinného a pracovního života. V neposlední řadě díky této právní úpravě chce zajistit rodičům odpovídající kvalitu poskytovaných služeb, stejně tak jako je garantovaná například v mateřských školách.

Ministerstvo chystá v souvislosti s tímto typem nové služby ještě i finanční podporu ve formě daňových úlev. Pro ulehčení návratu rodičů na pracovní trh se plánuje zavedení daňově uznatelných nákladů pro zaměstnavatele v rámci poskytování služeb péče o děti svých zaměstnanců. Dále se jedná o slevu na dani z příjmů pro rodiče, kteří využívají těchto služeb v souvislosti s návratem na pracovní trh.

Nicméně Ministerstvo práce a sociálních věcí společně s dalšími rezorty pracují na právní úpravě, která by měla vymezit jasné podmínky pro službu hlídání a péče o dítě v dětské skupině. Dané podmínky by měly být definovány takovým způsobem, aby zaručovaly kvalitu poskytované služby. Zároveň by měla být zachována dostupnost této služby pro široký okruh poskytovatelů.[69]

[69]MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Strana 18. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

3.5.1 Návrh záměru zákona o dětské skupině

Jak tedy vypadá dosavadní návrh záměru zákona a co vše obsahuje? Hned ze začátku danou službu definuje jako službu péče o dítě od šesti měsíců věku dítěte až do zahájení povinné školní docházky dítěte, kdy daná služba je poskytovaná v kolektivu dalších dětí a mimo domácnost dítěte. Cílem této služby je hlídání a péče o děti, nikoliv generování zisku. Další bod se zabývá možnými zřizovateli dané služby. Můžou to být fyzické osoby, právnické osoby nebo organizační složky státu v roli zaměstnavatele. Oprávnění pro provozování dané služby vzniká tehdy, kdy provozovatel splnil všechny zákonem stanovené podmínky. Patří tam i ohlášení o záměru poskytovaní této služby. Ministerstvo práce a sociálních věcí vede evidenci poskytovatelů dané služby.

Co se týče personálního zabezpečení, tak jsou zde požadavky na osobní, ale i odbornou způsobilost zaměstnanců. Také je zde stanoven počet osob dohlížející na děti. „O nejvíce šest dětí současně v dětské skupině pečuje nejméně jedna způsobilá osoba. O 7 až 24 dětí současně pečují minimálně dvě osoby. V případě, že je v dětské skupině nejméně 13 a nejvíce 24 dětí současně a alespoň jedno dítě je mladší dvou let, pečují o takovou skupinu minimálně tři osoby.“ Celkový počet dětí si určuje poskytovatel služby sám, je ale omezen hygienickými, provozními a prostorovými podmínkami. Maximální počet dětí v jedné skupině je 24.

Dále má poskytovatel povinnost disponovat pravidly pro vnitřní provoz zařízení a pro poskytování dané služby. Poskytovatel musí mít také zpracován program, který je založen na konceptu výchovy a péče. V okamžiku, kdy je dítě přijato do dětské skupiny, poskytovatel uzavře písemnou smlouvu s rodičem o poskytované péči. Další povinností poskytovatele je vést si evidenci dětí v dětské skupině. Kontrolní činnost dané služby má na starosti Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce.

To vše obsahuje zmiňovaný návrh zákona o dětské skupině. Chtěla bych jen dodat, že tento zákon ještě stále není schválen a tak se zřizovatelé zařízeních určených pro předškolní výchovu dětí mohou prozatím tímto návrhem inspirovat a připravit se na budoucí fungování jako dětská skupina. Samozřejmě se může stát, že dokud se tento návrh zákona neschválí, ještě dojde k řadě změn oproti původnímu znění. Zatím

víme, že 22. 8. 2012 návrh věcného záměru zákona byl usnesením vlády č. 607 schválen. Tím bylo zároveň zadáno vypracování paragrafové znění návrhu zákona a následně úkol ho předložit vládě do 31. 3. 2013.

Dětská skupina by měla zároveň být i vhodná alternativa pro rodiče, kteří si nemůžou dovolit platit školné v soukromých mateřských školách. Za docházku dítěte si zřizovatel může totiž účtovat maximální náklady na provoz zařízení včetně platů pro zaměstnance dětské skupiny. Znamená to tedy, že zřizování dětských skupin není za účelem generování zisku, jak jsem se již výše zmínila. Tím se dostávám k otázce, kdo je motivovaný dětské skupiny zakládat. Dle Ministerstva práce a sociálních věcí, které s touto iniciativou přišlo, jsou to především města a obce, které si nemohou z nějakého důvodu dovolit zřídit mateřskou školu (např. finanční bariéra pro splnění všech hygienických norem). Dále to můžou být neziskové organizace či právnická osoba, která chce zřídit dětskou skupinu pro děti svých zaměstnanců. Možné je i spojení několik právnických osob dohromady, kdy dětskou skupinu provozuje jen jedna právnická osoba pro děti zaměstnanců všech domluvených právnických osob.

Nakonec bych jen chtěla dodat, že pokud zřizovatel nesplní podmínky, které budou stanoveny pro dětskou skupinu a nebude dané služby poskytovat podle právních úprav určené pro mateřské školy, ani podle předpisů živnostenského zákona, bude stále moci poskytovat služby péče o dítě v rámci obecných právních předpisů, o kterých jsem se již výše zmiňovala.

4. Analýza a prognóza poptávky po službách v oblasti předškolní výchovy

Tato kapitola je rozdělena do čtyř částí. V první podkapitole se dostávám k vypracování analýzy současné situace v oblasti předškolní výchovy, kde se zabývám vývojem počtu mateřských škol a dětí, nedostatečnou kapacitou veřejných zařízení, počty zamítnutých žádostí o umístění dítěte do mateřské školy a další. Součástí této podkapitoly je i analýza konkrétní lokality. V druhé podkapitole se věnuji prognózám v oblasti vzdělávání do dalších let. Na základě získaných informací a dat, jsem ve třetí podkapitole sestavila SWOT analýzu pro oblast předškolní výchovy dětí. V závěrečné části jsem shrnula nejpodstatnější informace a formulovala doporučení pro subjekty uvažující podnikat v dané oblasti.

4.1 Analýza současné situace

Na začátku kapitoly 2.3 jsem se již zmiňovala o základních statistických údajích týkajících se mateřských škol (tabulka 1). Nyní bych se k nim vrátila a věnovala bych se jim o něco podrobněji. Jak jsem již zmínila počet mateřských škol do školního roku 2008/09 klesal. Největší pokles, o více než 700 mateřských škol, byl zaznamenán po školním roce 2002/2003. Zajímavé ale je, že počet dětí v následujících dvou školních letech byl dokonce o více jak 2000 vyšší než v roce 2002/2003, po kterém došlo k zmiňovanému hromadnému rušení mateřských škol. V následujících letech docházelo k rušení jen v řádech desítek a později dokonce jen jednotek MŠ. Ve školním roce 2009/2010 byl zaznamenán obrat, kdy poprvé po minimálně deseti letech počet školek začal opět růst. Od té doby přibylo téměř 200 nových státních mateřských škol. Celkový počet státních mateřských škol se tedy pro letošní školní rok zastavil na čísle 4778.

Ráda bych se zmínila i o vývoji soukromých mateřských školek. Jejich první větší nárůst byl zaznamenán již ve školním roce 2009/2010, a to o 17 %. O rostoucím trendu soukromých mateřských školek můžeme hovořit v podstatě až dodnes. Za poslední čtyři školní roky se počet soukromých mateřských škol zvýšil o 100 %. Dnes je tedy evidováno 194 soukromých školek. Pokud se ještě zastavím u vývoje církevních školek, můžeme si všimnout, že i tam došlo k viditelnému nárůstu

za poslední čtyři školní roky. Jedná se o téměř 40% nárůst. V absolutních číslech mluvíme ale jen o 39 církevních školkách, které jsou v tomto školním roce evidovány.

Po počtech zařízení poskytující předškolní vzdělávání bych se chtěla věnovat dalšímu důležitému aspektu, který hraje zásadní roli v této oblasti, a to je porodnost a demografický vývoj. Za posledních pět let jsme zaznamenali oproti předešlým rokům poměrně vysokou porodnost, jak je vidět v tabulce 9. Od roku 2007 se každý rok narodilo přes 114 000 dětí, což je velký rozdíl ve srovnání s čísly z předchozích let, kdy se porodnost pohybovala kolem 90 000 dětí ročně a i méně.

Tabulka 9: Počet narozených dětí 2003 - 2011

Rok	Počet narozených dětí	Rok	Počet narozených dětí
2003	93 685	2008	119 570
2004	97 664	2009	118 348
2005	102 211	2010	117 153
2006	105 831	2011	108 673
2007	114 632		

Zdroj: ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-03]. *Statistická ročenka ČR 2012*. Dostupné z: http http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-0400

To se následně projevilo na počtu dětí navštěvující mateřské školy (viz tabulka 1). Už ve školním roce 2008/2009 byl zaznamenán nárůst o 10 000 dětí a takovýto trend pokračoval nadále, kdy můžeme hovořit o 17% nárůstu dětí v celkovém počtu školek. Počet dětí v letošním školním roce docházející do MŠ je tedy 354 340. Zajímavé je, že nárůst dětí ve státním sektoru se pohybuje kolem 16 %, kdežto u církevních školek je to 73 % a u soukromých je to dokonce 92 %.

V tabulce 10 je uvedena věková struktura dětí, které se účastnily předškolního vzdělávání během posledních pěti školních let. V roce 2008/2009 došlo k 17% nárůstu dětí mladších tří let v zařízeních určených pro předškolní vzdělávání. V letošním školním roce se počet takto starých dětí pohybuje kolem 32 000. O této věkové kategorii a o umisťování těchto dětí do školek se ještě zmíním dále v textu. U všech dalších věkových kategorií je zaznamenán taktéž nárůst počtu dětí. Pokud se podíváme na aktuální situaci, tedy školní rok 2012/2013, zjistíme, že počet dětí ve věku tří let se během jednoho školního roku zvýšil téměř o 9000. Počty čtyř- a

pětiletých dětí se také navýšily, přibližně o 7000 – 8000. Na základě těchto uvedených dat můžeme konstatovat, že počty dětí navštěvující zařízení pro předškolní vzdělávání dosahují maxima minimálně za poslední dekádu.

Tabulka 10: Předškolní vzdělávání- věková struktura dětí

Školní rok/ věk	mladší 3 let	3 roky	4 roky	5 let	6 let	starší 6 –ti let	celkem
2012/13	31 951	91 350	106 784	104 369	19 559	327	354 340
2011/12	31 355	82 492	99 884	96 959	21 344	487	342 521
2010/11	33 040	87 263	92 807	94 775	20 263	464	328 612
2009/10	30 800	81 334	91 521	90 320	19 586	447	314 008
2008/09	26 384	79 025	88 134	87 927	19 699	451	301 620

Zdroj: MSMT.cz *[*online]. [cit. 2013-04-03*]*. *Statistické ročenky školství, výkonové ukazatele.* Dostupné z: http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp

Můžeme také tvrdit, že zařízení poskytující předškolní vzdělávání v posledních několika letech nedokážou pokrýt aktuální poptávku po jejich službách a kapacitně jsou tak nedostačující. Pokud se podíváme zpátky do minulosti, konkrétně na rok 1990 na počet míst v jeslích, zjistíme, že jich bylo téměř 40 000. Během následujících šestnácti let se ale snižoval počet těchto zdravotnických zařízení až o 95 %. Podle ÚZIS dnes existuje jen 46 jeslí v celé České republice. Fakt, že neexistuje dostatečná kapacita pro umístění dětí do tří let věku do zařízení určené pro denní režim, ukazují i následující čísla v tabulce 11.[70]

Tabulka 11: Podíl dětí mladších 3 let navštěvujících MŠ ve školním roce 2005/06 až 2009/10

Školní rok	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Děti mladší tří let v MŠ	25,4%	23%	23%	24,8%	27,6%

Zdroj: MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

Jak je vidět, tak za několik posledních školních let navštěvuje kolem 25 % dětí mladších tří let mateřské školky. Jenomže důsledkem populační vlny v posledních pár letech, je dnes problém umístit do mateřské školy dítě, kterému již 3 roky byly, takže o umístění mladšího dítěte nemůže být ani řeč. Taková situace pro mnohé rodiče není

[70] MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině.* Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

vůbec jednoduchá. Největší problémy jsou především v okrajových oblastech větších měst (oblasti, do kterých se většinou přestěhovali mladé rodiny s dětmi, kvůli lepšímu prostředí a podmínkám pro výchovu dětí). Tuto skutečnost dokreslují další statistiky, tentokrát o neúspěšných žádostech o přijetí do mateřské školy v tabulce 12.

Tabulka 12: Neúspěšně vyřízené žádosti o přijetí do MŠ ve školním roce 2007/08 až 2012/13- dle území

kraj/počet dětí	2012/13	2011/12	2010/11	2009/10	2008/09	2007/08
Praha	10269	8056	5777	4462	3223	1735
Středočeský kraj	12112	9600	8631	6737	4543	3804
Jihočeský kraj	2050	2105	1429	1519	938	628
Plzeňský kraj	3222	2484	1717	1317	786	473
Karlovarský kraj	516	581	389	356	199	364
Ústecký kraj	3067	2862	2364	1671	1103	840
Liberecký kraj	2411	1881	1175	743	675	447
Královéhradecký kraj	2025	1706	1950	1381	770	411
Pardubický kraj	2842	1654	1340	832	559	327
Vysočina	1054	1400	1129	815	597	465
Jihomoravský kraj	11280	9014	7057	5007	3133	1768
Olomoucký kraj	2889	2784	2216	1829	1276	771
Zlínský kraj	2097	2148	1506	1063	687	394
Moravskoslezský kraj	3105	2911	2803	1900	1507	982
Celkem	**58939**	**49186**	**39483**	**29632**	**19996**	**13409**

Zdroj: MSMT.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Statistické ročenky školství, výkonové ukazatele*. Dostupné z: http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp

Jak je z tabulky vidět, tak počet neúspěšně vyřízených žádostí o umístění do mateřských škol stále stoupá. Jen pokud srovnáme konečná čísla za školní rok 2008/09 s rokem 2012/13, tak je to téměř trojnásobné množství zamítnutých žádostí. Pokud se podíváme na rozdíl v jednotlivých krajích mezi školními roky 2007/2008 a 2012/2013, zjistíme, že největší nárůst neúspěšně vyřízených žádostí o umístění do mateřských škol, více jak osminásobný, je v Pardubickém kraji. Téměř sedminásobný nárůst je v Plzeňském kraji a více jak šesti násobný je v Jihomoravském kraji. Za ně se řadí s více jak pětinásobným nárůstem Praha, Liberecký a Zlínský kraj. Naopak nejmenší rozdíl ve stejných letech je patrný v Karlovarském kraji, kde nárůst byl jen zhruba 50% a v kraji Vysočina se počet zamítnutých žádostí přibližně pouze zdvojnásobil.

V průběhu dubna 2013 proběhl zápis do mateřských škol a dokonce jsou již k dispozici některá data, jaká je aktuální situace. Podle serveru Aktualne.cz se například do mateřských škol v Brně hlásilo skoro 4600 dětí a během prvního kola bylo zapsáno jen 2200 dětí. Všichni předškoláci a děti ve věku pěti let byly ale přijaty, hůř jsou na tom mladší děti. Je sice pravda, že čtyřletých dětí bylo odmítnuto jen 6, ale v kategorii tříletých nebylo přijato 53,8 % dětí. Mezi žadateli byly dokonce i děti dvouleté. Ty v tak „silné konkurenci" neměly však šanci.[71] Odhaduje se, že celorepublikově bylo zamítnuto okolo 40 % žadatelů. Na druhou stranu nutno poznamenat, že situace na trhu je dle lokality velmi rozdílná. Dobrý příklad máme k dispozici třeba v Praze, kdy na Praze 1 většinou nebývá problém s umístěním dětí do školky, horší je však situace na Žižkově a Vinohradech. Nicméně v rámci Prahy dochází k přesunu dětí, které nebyly přijaty, do jiné školky a tak se procento neúspěšných žadatelů snižuje.

Z následující tabulky 13 je názorně vidět rozdílnost situace na trhu. Jak jsem již zmiňovala, tak situace v Praze je velmi různorodá. Zajímavá situace je například v Přerově, kde se míra neúspěšnosti pohybuje v širokém rozmezí, a to od 22 do 76 procent. V Karlových Varech je zas situace poměrně příznivá, kdy tamní mateřská škola odmítne zhruba jen 10 procent žadatelů a umístí 200 dětí. Dokonce jsou i školky, které přijmou všechny děti, které byly u zápisu. Jak vidíme, jsou to například zařízení v Krupce a Trutnově.

[71] Aktuálně.cz [online]. 4. 4. 2013[cit. 2013-04-10]. *Zápis do školek: 150 volných míst i 500 přihlášek.* Dostupné z: http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/jihomoravsky/clanek.phtml?id=776024

Tabulka 13: Počty a úspěšnosti žadatelů o místo v MŠ

Název školky	Počet zapsaných	Přijatí	% neúspěšnosti	Město
MŠ Dvořákova 23	80	19	76,25	Přerov
MŠ Milíčův dům	48	12	75	Praha 3
MŠ Vozová	124	35	71,77	Praha 3
MŠ Čtyřlístek	111	38	65,77	Praha 2
MŠ Pod skalkou 11	45	19	57,78	Přerov
MŠ Pražačka	89	42	52,81	Praha 3
MŠ Přerov- Předmostí	34	18	47,06	Přerov
MŠ Perunova 6	48	26	45,83	Praha 3
MŠ Jeseniova 204	42	25	40,48	Praha 3
MŠ Čekyně	18	14	22,2	Přerov
MŠ Na Děkance	102	64	37,25	Praha 2
MŠ Trojlístek	132	83	37,12	Praha 4
MŠ Píšťalka, Máchova 8	60	38	36,67	Přerov
MŠ Hellichova	44	28	36,36	Praha 1
MŠ Revoluční	60	42	30,00	Praha 1
1. MŠ KV, Komenského	224	200	10,71	KV
MŠ Pštrossova	29	27	6,90	Praha 1
MŠ Náchodská	10	10	0,00	Trutnov
MŠ Písnička	47	47	0,00	Krupka

Zdroj: Aktuálně.cz [online]. 9. 4. 2013[cit. 2013-04-11]. *Průzkum: Školky letos odmítly děti až 40 % rodičů.* Dostupné z: http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=776279

Důsledek již zmíněného rušení a zavírání mateřských škol v minulosti je dnešní nedostatečná kapacita pro umístění dětí v předškolním věku do zařízení poskytující předškolní vzdělávání. Na druhou stranu bychom ale měli dodat, že financovat nenaplněná zařízení, nebylo efektivní a dlouhodobě udržitelné.

Je sice pravda, že o navýšení kapacity mateřské školy rozhodují sami zřizovatelé, tedy obce (ve většině případů), ale jejich rozhodnutí je spojeno s právními předpisy týkající se služeb péče o dítě. S rozhodnutím rozšíření kapacity vznikají nové požadavky na větší prostory, například více personálu, více dostupných zelených ploch na dítě a další. S tím jsou samozřejmě spojeny i nemalé investice. A zde se dostáváme k bodu, proč se velice neflexibilně nenavyšují místa pro děti v předškolním věku v mateřských školách. Většinou nárůst počtu dětí je způsoben populační vlnou, která pravděpodobně během několika let odezní a investice se tak nevyplatí. Navíc je možné, že počet dětí do budoucna bude klesat. Proto se v dnešní nejisté době příliš neinvestuje do rozšíření kapacity mateřských škol.

Pokud bychom chtěli srovnat služby péče o dítě v předškolním věku v České republice s nabídkou, která existuje v západní Evropě, došli bychom opět ke stejnému závěru, a to, že zde nemáme velkou nabídku služeb a chybějí alternativy k mateřským školám. Pokud se podíváme například na Rakousko, zjistíme, že disponuje bohatou nabídkou alternativních služeb péče o dítě. Má nejenom soukromé mateřské školy a jesle, ale další možnosti pro umístění dítěte jako jsou například: „rodinné skupiny, dětské skupiny, denní rodiče, mobilní matky a otcové, babysitter, babičky a dědečkové na zapůjčení." Tyto typy služeb jsou na rozdíl od běžných mateřských škol flexibilní vůči potřebám rodičům a zároveň jsou dostupné pro široký okruh „rodičů spotřebitelů". To prozatím v České republice stále chybí a nutno dodat, že již existující služby nejsou finančně dostupné pro všechny. Náklady se odvíjejí od místa poskytování služby. Zda jde o péči v domácnosti, to znamená - chůva nebo péče v soukromém zařízení. Náklady na chůvu se přibližně pohybují v rozmezí 100-200 korun za hodinu. Částka za péči o dítě v denním režimu se může pohybovat od 6000 až do 25 000 korun za měsíc. Záleží na věku dítěte, regionu, programu, a dalších nabízených službách.[72]

4.1.1 Analýza současné situace v Chomutově

Protože pocházím původem z Chomutova, tak je to jedna z lokalit, které znám v České republice nejlépe. Znalost daného místa mi může pomoci ve zpracování analýzy. Dalším důvodem, proč jsem si vybrala tuto lokalitu, je, že jsem chtěla zjistit, jaká je situace v oblasti předškolního vzdělávání právě u nás na severozápadě a zda by bylo možné v této oblasti uspět s novým vzdělávacím zařízením pro děti v předškolním věku.

V rejstříku škol a školských zařízení je zapsáno pět mateřských škol v Chomutově, kdy tři z nich jsou státní a dvě jsou soukromé[73]. Na první pohled se tedy zdá, že

[72] MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Strana 18. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf
[73] MSMT.cz [online]. [cit. 2013-04-13]. *Rejstřík škol a školských zařízení*. Dostupné z: http://rejskol.msmt.cz/

ve městě s počtem obyvatel okolo 50 000[74] je velice málo zařízení pro předškolní vzdělávání. Jenomže pokud se podíváme podrobněji na jednotlivá zařízení uvedená v seznamu školského rejstříku, zjistíme, že jedna z příspěvkových organizací, Mateřská škola Chomutov, je subjekt vzniklý spojením patnácti mateřských škol do jednoho právního celku. K tomuto sloučení došlo již před více jak deseti lety, 1. 1. 2013. Jak je vidět v tabulce 14, kapacita jednotlivých zařízení je různá, pohybuje se od 40 až do 160 míst. Celkově má více jak 1200 míst. Konkrétní číslo nedokážu stanovit kvůli chybějícím dvou kapacitním údajům. (Pokud bych ale počítala průměrně dvacet dětí na jednu třídu u škol s chybějícími údaji, bylo by to dalších 180 míst). Celkový počet tříd je ale 63. Zřizovatelem tohoto zařízení je statutární město Chomutov.

Tabulka 14: Kapacita a počet tříd v Mateřské škole Chomutov

Název MŠ - ulice	Kapacita MŠ	Počet tříd
U sluníčka - Alešova	62 míst	4
Abeceda - Blatenská	120 míst	5
Duhový svět- Prokopova	75 míst	5
Pastelka- Třebízského	40 míst	2
Radost- Palackého	160 míst	7
Kopretinka- Dostojevského	84 míst	3
Klíček- Šafaříkova	150 míst	7
Zahrádka- Kundratická	124 míst	5
Kvítek- Písečná	75 míst	3
Úsměv- 17. Listopadu	153 míst	6
Písnička- Zahradní	155 míst	7
Pohádka- Školní pěšina	Není uvedeno	4
Kamarád- Růžová	Není uvedeno	5

Zdroj: MŠ Chomutov [online]. [cit. 2013-04-15]. *Mateřská škola Chomutov*. Dostupné z: http://www.mscv.cz/

Další dvě mateřské školy jsou spojeny se základní školou. Ta první z nich, v ulici 17. Listopadu, je určena pouze pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.[75] Ta druhá, v ulici Palachova, poskytuje předškolní vzdělávání až pro 115 dětí, v pěti

[74] Město Chomutov [online]. 22. 2. 2011 [cit. 2013-04-15]. *Tisková zpráva z jednání rady města Chomutova.* Dostupné z: http://www.chomutov-mesto.cz/tiskova-zprava-z-jednani-rady-mesta-chomutova-dne-21-2-2011/d-1017741/p1=36839

[75] ZŠ a *MŠ, 17. Listopadu, Chomutov* [online]. [cit. 2013-04-15]. Charakteristika školy. Dostupné z: http://1zscv.otevrena-skola.cz/cz/o-skole/charakteristika-skoly/

třídách, kdy jedna z nich je pro děti s individuálními vzdělávacími potřebami.[76] Další na seznamu je soukromá mateřská škola Duhová cesta s.r.o, která funguje teprve první rok a má otevřenou zatím jen jednu třídu. Její kapacita je momentálně dvacet míst.[77] Dalším soukromým zařízením je Montessori rodinná, mateřská škola o.p.s.

Po sečtení dostupných informací a zmíněných odhadů, zjistíme, že veřejné mateřské školky v Chomutově nabízejí kolem 1 500 míst pro děti převážně ve věku od tří do šesti let. Některé školky přijímají děti už od dvou a půl roku. (Ale při vysoké poptávce mají samozřejmě přednost děti, které mají poslední rok před nástupem do první třídy na základní škole a mladší děti musí čekat, až se pro ně uvolní místo).

Abychom mohli vyhodnotit, zda zmiňovaná kapacita je dostačující či nikoliv, pojďme posoudit další fakta. První položkou, kterou se budu zabývat, je porodnost a počty dětí v předškolním věku v Chomutově. V tabulce 15 jsou uvedené statistiky pro okres Chomutov (to znamená pro oblast s přibližně 126 000 obyvateli).[78] Nicméně z tabulky můžeme vyčíst, že porodnost po roce 2006 následující dva roky rostla a od roku 2009 začala naopak klesat a takový trend trvá i nadále. Když tento vývoj porovnáme s celorepublikovým, zjistíme, že je naprosto shodný. Pokud se podíváme na počty dětí ve věku od jednoho roku do čtyř let, vidíme, že zmiňovaný pokles porodnosti zatím tuto věkovou kategorii neovlivnil a od roku 2006 čísla jen rostou. Stejný vývoj je i v další věkové kategorii. Můžeme ale předpokládat, že v následujících letech daný pokles porodnosti negativně ovlivní následně počty dětí v předškolním věku. Ale o prognózách do dalšího období bych se ráda zmínila až později.

[76] Speciální škola Chomutov [online]. [cit. 2013-04-15]. *ZŠ speciální a MŠ*. Dostupné z: http://www.specialni-skola.cz/info-a-dokumenty/ms/
[77] ZŠ Duhová cesta [online]. [cit. 2013-04-15]. *Mateřská škola*. Dostupné z: http://www.zsduhovacesta.cz/nabizime2.php
[78] ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-16]. *Okres Chomutov*. Dostupné z: http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov

Tabulka 15: Věková struktura dětí ve věku 0 – 9 let pro okres Chomutov

Věk/ rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0	1287	1386	1559	1470	1434	1271
1 - 4	5120	5111	5221	5488	5642	Data nejsou
5 - 9	6041	6118	6144	6185	6323	k dispozici

Zdroj: ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-16]. *Okres Chomutov*. Dostupné z: http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov

a ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-16]. *Statistická ročenka Ústeckého kraje*. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajkapitola/421011-12-r_2012-04

V roce 2011 byla vypracovaná problémová analýza Ústeckého kraje a je zde zmíněný i vývoj porodnosti. Ten byl sice rostoucí, což je pozitivní, ale dále musíme konstatovat, že se čísla vysoké porodnosti týkají spíše sociálně slabšího obyvatelstva. Hodně dětí se rodí mimo manželství. V Ústeckém kraji je to nejvíce z celé republiky, a to více než 54 procent. Tento fakt je tak nutné brát v potaz při rozhodování výběru vhodné lokality a volby typu služby péče o dítě.[79]

Pokud se podíváme na odhadovanou kapacitu míst nabízených ze strany veřejných školek v Chomutově a vezmeme v potaz počty dětí v dané lokalitě (v příloze 6 je tabulka s věkovou strukturou dětí v předškolním věku pro okres Chomutov. Daná čísla jsem dostala aritmetickým průměrem z čísel z tabulky 15) můžeme odhadovat, že stanovená kapacita je pravděpodobně nedostačující k pokrytí poptávky po volných místech v mateřských školách v Chomutově. Na webových stránkách Mateřské školy Chomutov je dokonce uveřejněna informace, že všechny školky spadající pod tento právní subjekt jsou naplněné a momentálně další děti nenabírají. Tím je tak můj odhad i potvrzen. Nicméně nesmíme zapomenout ještě na kapacitu nabízenou již výše zmíněnými dvěma soukromými zařízeními. Otázkou zůstává, zda jsou dostupná, především z finančního hlediska, pro všechny zamítnuté uchazeče o umístění do státní mateřské školy.

Podívejme se tedy na náklady u jednotlivých mateřských škol. Školné v mateřské škole Duhová cesta je stanoveno na 2500 Kč měsíčně, při umístění dvou dětí je

[79] Kr-ustecky.cz [online]. 21. 12. 2011 [cit. 2013-04-16]. *Problémová analýza UK 2011*. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&sqi=2&ved=0CFoQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.kr-ustecky.cz%2FVismoOnline_ActionScripts%2FFile.ashx%3Fid_org%3D450018%26id_dokumenty%3D1666198&ei=J3Z9UbOaE9Ow4QS67IHYBg&usg=AFQjCNGzq5nwmFc4JQOTkIL7z1NS8CpCcQ&sig2=zJqWGOvl4K9d9_NNLG4Q3w

sníženo na 1900 Kč.[80] U druhé soukromé školky, Montessori rodinná, mateřská škola o.p.s, se ceny pohybují výše. Ceny se liší podle věku dítěte a podle toho, jestli je dítě ve školce půlden anebo celý den. Cena za celý den pro dítě ve věku tři až šest let je 2990 Kč, na půl dne je to 2200 Kč. V této školce přijímají i děti mladší tří let. Za jejich pobyt si ale rodiče musejí připlatit. Celý den je vyjde na 3900 Kč a půl dne na 3100 Kč. Všechny částky jsou poplatky za jeden měsíc. V případě, že do školky chodí sourozenci, je poplatek za druhé dítě poloviční.[81] Nakonec bych ještě ráda dodala, že i u veřejné Mateřské školy Chomutov musí rodiče zaplatit školné. To se ale pohybuje ve výši 300 Kč za měsíc[82] a tak ve srovnání se soukromými zařízeními je tento poplatek určitě dostupnější pro širokou škálu rodin s dětmi v předškolním věku.

Pokud se ještě zamyslíme, co dále může ovlivnit umístění dětí do mateřské školky v Chomutově, dle mého názoru bychom měli dojít minimálně ke dvěma následujícím vlivům. První z nich je vysoká míra nezaměstnanosti oproti celorepublikovému průměru. V příloze 7 je přehled míry nezaměstnanosti podle krajů za poslední čtvrtletí v roce 2012. V Ústeckém kraji je jedna z nejvyšší míry nezaměstnanosti v celé České republice. Na konci roku 2012 to bylo 10 procent. Dále bych chtěla zdůraznit, že míra nezaměstnanosti žen právě v Ústeckém kraji je úplně nejvyšší na celém území republiky, a to 12,3 procenta. Tento fakt bude mít pravděpodobně vliv na konečný příjem domácností a následnou ochotu a hlavně finanční možnosti platit dětem soukromé instituce pro předškolní vzdělávání. Také zde nastávají situace, že v případě kdy je matka nezaměstnaná a má možnost být doma s dítětem, není dítě přijato do mateřské školy a přednost dostane dítě, jehož rodiče jsou oba zaměstnaní. Tím se ale nezaměstnaní pohybují v začarovaném kruhu. Nemohou si dovolit služby soukromých školek a do práce nemůžou nastoupit, protože jejich dítě nebylo přijato do státní školky. Vysokou mírou nezaměstnanosti jsou ovlivněny i rodiny s dětmi, a to má dopad na jejich celkový příjem. To je další faktor, který může ovlivnit dostupnost služeb soukromých mateřských škol. Podle údajů Českého statistického úřadu se průměrná mzda v Ústeckém kraji pohybuje ve výši 23174 Kč. Liší se i dle pohlaví. Platy u mužů se pohybují nad daným průměrem, zatímco u žen se pohybuje

[80]ZŠ Duhová cesta [online]. [cit. 2013-04-15]. *Mateřská škola*. Dostupné z: http://www.zsduhovacesta.cz/nabizime2.php
[81] Školka Harmonie [online]. [cit. 2013-04-15]. *Ceník*. Dostupné z: http://www.montessorirms.cz/index.php/cenik-skolneho
[82] MŠ Chomutov [online]. [cit. 2013-04-15]. *Úplata za předškolní vzdělávání od 1. 1. 2012*. Dostupné z: http://www.mscv.cz/?id=14&menu=skolne

pod 20 000 Kč.[83] Jenže i když pracují oba rodiče, neznamená to, že se jejich příjmy pohybují v uvedené výši. Z mé vlastní zkušenosti z dané lokality vím, že mzdy se spíše pohybují pod hranicí udávané průměrné mzdy. Myslím si, že to je také ovlivněno právě vysokou mírou nezaměstnanosti. Zaměstnavatelé si mohou opravdu vybírat z řad nezaměstnaných a vědí, že spousta lidí bude ráda za práci i za mnohem nižší mzdu, než je udávaný průměr pro celý Ústecký kraj.

Na základě výše zmíněných faktů si myslím, že se v dané oblasti najde minimální množství rodin, které jsou ochotny platit za služby soukromé mateřské školy a podobných zařízení. Jak jsem také uvedla, řada dětí se rodí sociálně slabším rodinám, které dostávají finanční podporu od státu, a je velice nepravděpodobné, že by využívaly soukromých placených služeb pro svoje děti. Nicméně ti rodiče, co mají zájem a chtějí využívat služeb soukromé školky, tu možnost mají. Otázkou zůstává, zda by se „uživilo“ v dané lokalitě ještě další podobné zařízení.

4.2 Prognóza na další období

V této podkapitole se budeme věnovat prognózám do dalších let a pokusíme se odpovědět na otázku, jak se situace v dané oblasti bude vyvíjet dál. Zda počet dětí bude do budoucna růst či klesat, zda státní mateřské školky začnou flexibilně reagovat na demografický vývoj spojený s porodností, nebo se nic nezmění a šanci tak využijí například živnostníci či úspěch sklidí alternativní řešení ve formě dětské skupiny.

Porodnost a počet dětí v dalších letech jsou klíčové informace pro zařízení poskytující předškolní výchovu dětí. Ať budou poskytované služby sebelepší a ceny příznivé, pokud se v dané lokalitě sníží počet dětí, klesne poptávka i po daných službách a provoz nových, ale i stávajících zařízení se v některých případech nevyplatí a daná zařízení se zruší.

[83] ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-03]. *Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle pohlaví v krajích*. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=PRA0031PU_KR&&kapitola_id=15&voa=tabulka

4.2.1 Vývoj porodnosti do roku 2065

Pokud je porodnost a počet dětí tak zásadní informace pro vývoj v oblasti předškolního vzdělávání, pojďme se podívat, jaká je prognóza porodnosti do dalších let.

V roce 2009 Český statický úřad provedl projekci vývoje obyvatelstva do roku 2065.[84] V rámci této projekce je zahrnut i vývoj počtu narozených dětí. Ten má ještě další tři varianty: nižší, střední a vyšší. Část hodnot je uvedena v tabulce 16. Zajímavé jsou hned první hodnoty z roku 2011. Jak jsem již zmínila, jedná se o odhad, ale pro rok 2011 víme již reálné číslo z tabulky 9. V roce 2011 se tedy narodilo 108 673 dětí. Pokud se podíváme zpět do tabulky 16, zjistíme, že se čísla podstatně liší. Jsou mnohem nižší, dokonce nižší i než nízká varianta. Proto na základě tohoto srovnání můžeme usuzovat, že nejreálnější čísla z projekce budou v nízké variantě a je možné, že ve skutečnosti budou vlastně ještě nižší.

Tabulka 16: Projekce porodnosti do roku 2065

Rok / porodnost	Nízká	Střední	Vysoká
2011	113404	115570	117812
2013	109852	113146	116475
2015	106111	110476	114877
2020	96789	103534	110462
2025	86622	95095	103936
2030	79356	88778	98752
2035	82115	92920	104670
2040	86597	100117	114549
2050	78611	98550	118680
2065	68092	91231	114933

Zdroj: ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-15]. *Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2065.* Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4020-09

Pojďme se ale ještě podívat obecně, jaký je předpokládaný vývoj porodnosti do roku 2065. Vypadá to, že trend z předešlých let, kdy porodnost dosáhla vrcholu a začala postupně klesat, bude pokračovat. Dokonce po roce 2025 má porodnost klesnout až pod 80 000 narozených dětí ročně. Poté by se sice porodnost měla o několik tisíc

[84] ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-15]. *Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2065.* Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4020-09

zvýšit, ale následně je opět předpovídán klesající trend. Určitě je důležité zdůraznit, že je to odhad na velmi dlouhou dobu dopředu a jak jsme se hned na začátku přesvědčili, nemusí být přesný. Nicméně, na základě těchto dostupných dat, je evidentní, že situace s tak vysokými počty dětí, které jsou dnes, se zřejmě řadu let znovu nesetkáme. Můžeme tedy konstatovat, že „babyboom“, který jsme zažívali v posledních letech, dosáhl svého vrcholu a postupně se situace v předškolním vzdělávání bude opět měnit.

4.2.2 Prognózy na další období

Na základě předpovídaného vývoje porodnosti se můžeme domnívat, že mateřské školky nebudou kapacitně naplněné a tak může dojít opět k rušení nově zřízených či již stávajících školek. Na druhou stranu by ale neměl být problém s přijetím dítěte do veřejné školky a pravděpodobně tak klesne poptávka po placených soukromých službách v této oblasti. Většina rodičů s průměrným a nižším příjmem si určitě raději zvolí téměř bezplatnou péči ve státní školce než v soukromé s vysokými měsíčními poplatky. Tím pádem můžeme očekávat nárůst konkurence mezi soukromými subjekty o malé klienty a některá zařízení budou zřejmě řešit i existenční problémy. Problém s nedostatečnou kapacitou zařízení se tak přemístí na základní školy, do kterých budou v následujících letech mířit silné ročníky z předešlých let.

Pokud se ještě pozastavíme nad absencí alternativ právě v oblasti předškolní výchovy dětí, klesající počet dětí může toto téma na dlouhou dobu zase umlčet. Nebude to již palčivý problém, který by řešila část populace v produktivním věku. Tlak na pomoc ze strany státu, v podobě vytvoření potřebné legislativy, tak zřejmě opadne. Na druhou stranu, otázkou zůstává, co se stane s dětskými skupinami (pokud vznikne platný zákon upravující tuto oblast), pokud se sníží plošně počty dětí. Jestli se zachovají, anebo rodiče budou raději své děti umisťovat do veřejných škol, jejichž účelem je děti především vzdělávat a ne je jen hlídat a pečovat o ně.

4.3 SWOT analýza pro oblast předškolní výchovy

Na základě informací a dat již výše zmíněných v mé diplomové práci bych se v následující části chtěla věnovat SWOT analýze pro oblast předškolního vzdělávání.

Tabulka 17: SWOT analýza pro oblast předškolní výchovy

Silné stránky • Vysoká úroveň předškolního vzdělávání ve státním sektoru • Flexibilita soukromých zařízení • Nízké školné ve státních školkách	**Slabé stránky** • Neflexibilní chování veřejných MŠ ve vazbě na demografický vývoj • Nedostatečná kapacita zařízení • Vysoké požadavky na zřízení MŠ • Chybí alternativní řešení pro předškolní vzdělávání • Vysoké poplatky za školné u soukromých zařízení
Příležitosti • Vznik alternativních služeb • Nabídka nových služeb • Mobilní expanze mimo velká města • Daňové zvýhodnění zaměstnavatele jako provozovatele MŠ a zaměstnanců	**Hrozby** • Nízká porodnost- malý počet dětí • Rostoucí konkurence a existenční problémy • Nevyužité kapacity v budoucnosti • Slabá kupní síla • Nedostatečná legislativa pro alternativní služby v předškolním vzdělávání

Zdroj: vlastní zpracování

Jako první se budu věnovat silným stránkám. Obecně můžeme říct, že úroveň a kvalita předškolního vzdělávání je na vysoké úrovni. Ta je totiž zachována díky kontrolám z České školní inspekce a nastaveným poměrně přísným legislativním kritériím pro zřízení mateřské školy. Dalším pozitivem je, že mateřské školy zapsané ve školském rejstříku jsou dotované ze státního rozpočtu. Díky tomu mají tyto školky velice nízké školné v porovnání s ostatními soukromými zařízeními a jejich služby jsou tak dostupné pro širokou škálu rodin s dětmi. Pokud nahlédneme do soukromého sektoru, tak musím konstatovat, že tato zařízení jsou mnohem flexibilnější než státní a pružně reagují na potřeby a požadavky rodičů. Dokážou nabídnout takové služby, které státní školky nezajistí. Řeč je například o nepravidelné docházce, variabilně stanovených příchodech a odchodech dětí, možnosti péče o dítě i přes noc či mimo

běžnou provozní dobu, vedení třídy v cizím jazyce anebo o široké nabídce programu pro děti (angličtina, keramika, tenis, plavání, golf, návštěva solné jeskyně a další).

Na druhou stranu, jako slabou stránku spojenou se soukromým sektorem, můžeme označit vysoké poplatky za školné, které si rodiny s nižším a středním příjmem nemůžou vůbec dovolit. Tím se tak zužuje okruh rodin, který může soukromé služby případně využít. Další slabinou, v posledních letech velice často zmiňovanou, je neflexibilní reakce veřejných mateřských školek na populační vývoj. Potom nastává situace, kdy jsou mateřské školky nenaplněné a jejich provoz je finančně náročný a neefektivní. Opačný extrém, který je momentálně aktuální, je nedostatečný počet míst pro všechny žadatele pro umístění do daného zařízení a dochází k zamítnutí v řadě případů. Přednost tak dostávají předškoláci a starší děti. Děti tříleté a mladší nemají v některých případech dostat se do takového zařízení šanci. Již existující zařízení mají platnou legislativou předepsanou maximální kapacitu, a tak není vůbec jednoduché ji navýšit. Navíc požadovaná kritéria pro založení a provozování mateřské školy často odradí potenciální zřizovatele. Dané podmínky jsou totiž často spojené s nemalými finančními investicemi na potřebné úpravy zařízení, ve kterých by probíhalo vzdělávání dětí v předškolním věku. Ve srovnání se službami pro předškolní výchovu dětí se západními zeměmi zjistíme, že možnosti v České republice jsou velice omezené a existuje velmi malé množství alternativních řešení, jak vytvořit požadovanou kapacitu pro co nejširší spektrum rodin s dětmi. Důvodem je především nedostatečná podpora státu z hlediska vytvoření potřebné legislativy pro ulehčení zřízení možných alternativ či nastavení různých podmínek pro různé typy zařízení.

V tomto směru vidím tedy obrovskou příležitost. Rozšířit poskytované služby o alternativy, pro různé věkové kategorie (od půl roku do šesti let), s různorodou škálou služeb, ale zároveň by to měly být takové služby (nebo alespoň část z nich), které by byly dostupné pro širší škálu rodin s dětmi. Přesně tak jako jsou státní mateřské školy. Žalostně málo je například zařízení pro děti do tří let věku. Vyřešit danou situaci by mohla například dětská skupina nebo služba, jako je třeba v Německu tzv. denní matka.[85] Jiná možnost, jak být flexibilní a reagovat na demografický vývoj, může být využití montovaných školek. Je to poměrně rychlé řešení, stavba trvá zhruba

[85] O této službě jsem se zmiňovala již výše v mé práci

pět týdnů, náklady jsou poloviční než na zděnou školku a v případě situace, kdy bude málo dětí lze tuto školku odprodat, rozmontovat a převést na místo, kde je potřeba navýšit kapacitu míst pro předškolní děti.[86] Důležitá je samozřejmě podpora i ze strany státu, zajímavou možností, jak podpořit zřizovatele pro rozšíření alternativních služeb, by mohlo být zavedení daňového opatření na podporu zaměstnavatelů při poskytování služeb péče o děti a rodičů, kteří jsou zapojeni na trhu práce. To je dokonce už obsaženo v návrhu zákona na dětskou skupinu.

Nízkou porodnost můžeme označit za hrozbu, a tím pádem tak i klesající počty dětí, které budou umisťovány do zařízení pro předškolní výchovu. Kvůli tomu dojde k nenaplnění kapacit daných zařízení a finančně nebude jednoduché taková zařízení podporovat. Proto může dojít k jejich slučování či rušení. Pokud se podíváme do soukromé sféry, tam může vznikat konkurenční boj a přetahování o zákazníky a určitě i zde se následně můžou řešit existenční problémy. V případě, že klesne počet dětí, nebude problém umístit dítě do státní mateřské školky a klesne poptávka po soukromých službách, za které se musí platit poměrně vysoké částky. Navíc soukromou sféru může dále ovlivnit slabá kupní síla a s tím spojen velký pokles klientů. Další aspekt, který může ohrozit situaci v oblasti předškolního vzdělávání, je nedostatečná legislativní podpora ze strany státu. Už dnes chybí právní úprava pro zařízení fungující mimo školský a živnostenský zákon či podpora a nastavení pravidel pro alternativní služby. Momentálně to brzdí vývoj rozšiřování služeb pro širokou škálu možných zřizovatelů a také flexibilní reakci na demografický vývoj v celé zemi.

4.4 Shrnutí a doporučení pro subjekty podnikající v oblasti předškolní výchovy

V této části se pokusím shrnout důležité informace a podstatná fakta, na základě kterých budu dále pokračovat a poskytovat doporučení pro subjekty, které uvažují o zavedení nové služby v této oblasti.

[86]Mobile-point [online]. [cit. 2013-04-15]. *Montované mateřské školy*. Dostupné z: http://mobile-point.cz/montovane-materske-skoly/

Existují tři základní skupiny, do kterých můžeme rozdělit zařízení a služby v oblasti předškolní výchovy a péče o dítě. Jsou to mateřské školy, živnosti péče o děti a ostatní služby. Liší se opravdu řadou aspektů. Zaprvé mateřské školy se řídí podle školského zákona, živnosti podle živnostenského zákona a ostatní služby podle obecně právních předpisů. Nejpřísnější podmínky pro zřízení a provoz mají mateřské školy. Oproti ostatním možnostem je zde spousta poměrně přísných požadavků a předpisů, které se pojí s finančně náročnými investicemi. Není jednoduché pro všechny zřizovatele je splnit a udržovat vyžadovaný stav. Jsou zde požadavky na odborně kvalifikovaný personál, na hygienické normy, počty dětí ve skupině, počty pečujících osob a další. Na základě splnění všech právních předpisů se musí mateřská škola následně zapsat do školského rejstříku. U živností je ohlašovací povinnost. Daná zařízení se odlišují i dle nabízených služeb. Mateřské školy zajišťují předškolní vzdělávání dětí, zpravidla od tří do šesti let. Ostatní nabízejí služby hlídání a péče o děti pro širší věkové rozpětí. Díky živnostem péče o dítě do tří let jsou na trhu k dispozici služby i pro ty úplně nejmenší.

Jedním z dalších podstatných rozdílů je určitě účel zřízení daného zařízení. Mateřské školy slouží pro předškolní vzdělávání dětí, zatímco živnosti péče o děti jsou zřizovány především za účelem generování zisku. Podle toho se liší i poplatky za poskytovanou službu. Je ale pravda, že dalším aspektem, kterým v tomto případě hraje roli, je, kdo platí provoz daného zařízení. S tím souvisí i to, kdo může být zřizovatelem dané služby. U mateřských škol je to většinou stát, kraj, obec nebo církev, ale živnosti si zřizují fyzické a právnické osoby. Co se týče financování mateřských škol, víme, že finanční prostředky jsou čerpány z neinvestičních dotací od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Ale v případě živností a ostatních služeb, je zdroj financování ten, kdo služby využívá. Tedy v drtivé většině jsou to rodiče dětí.

Na základě provedené analýzy současné situace v oblasti předškolního vzdělávání jsme zjistili, že momentálně nabízená kapacita pro umístění dětí v předškolním věku do mateřských škol nestačí. Způsobeno je to vysokou porodností a neflexibilním chováním veřejných zařízení pro předškolní výchovu dětí. Toho pohotově využila řada podnikatelů, kteří začali provozovat zařízení a poskytovat služby péče o dítě. Tím tak vytvořili možné alternativy pro rodiče, jejichž děti nebyly přijaty do veřejné školky.

Zároveň musím také dodat, že jsou to jisté alternativy, ale finančně dostupné jsou jen pro určitou skupinu rodin, převážně s vyššími příjmy.

Můžeme ale konstatovat, že letos je pravděpodobně poslední kritický rok, kdy celorepublikově je nedostatek míst ve veřejných mateřských školkách. Za poslední dva roky porodnost totiž klesla a sestupný trend je očekávaný i do dalších let. To znamená, že se snižujícím počtem narozených dětí bude pravděpodobně klesat poptávka po soukromých službách v oblasti péče o dítě. Proto bych těm, co přemýšlí o podnikání v této oblasti, doporučila, aby sledovali statistiky porodnosti a demografický vývoj v dané lokalitě a podle toho se rozhodovali, jestli se jim do budoucna investice do takové služby vrátí zpět.

Jak jsem již výše naznačila, klíčový bude také výběr lokality pro provozování dané služby. Cesta k úspěchu může být výběr takové lokality, kde je velká pravděpodobnost vyššího počtu dětí a zároveň je v okolí žádná, nebo pouze malá konkurence. Větší počet dětí může být určitě ve velkých městech nebo v okrajových částech velkých měst, do kterých se v poslední době stěhují mladé rodiny. Při výběru lokality je také důležité nezapomenout na dostupnost daného zařízení pro potenciální klienty. Vhodná lokalita může být například u kancelářských komplexů, kde je vysoká koncentrace lidí a rodiče mají dané zařízení po cestě do práce. Jinou možností je zařídit dopravu dětí od domu až do zařízení určeného pro děti.

Ráda bych vzápětí dodala, že vybrat si lokalitu s vysokým počtem dětí s dobrou dostupností zřejmě nepostačí. Dalším zásadním aspektem, který může být rozhodující, je kupní síla v dané oblasti. Pokud se rozhodneme podnikat v oblasti, ve které je hodně dětí, žádná konkurence a ale nízká kupní síla, můžeme si být téměř jistí, že s danou službou neuspějeme.

Vzhledem k předpovídanému vývoji počtu dětí můžeme v následujících letech očekávat dostatečnou kapacitu veřejných školek. Znamená to, že se poptávka po volných místech v mateřských školách a ostatních zařízení sníží. To s sebou přinese nenaplněné stavy ve veřejných školkách a i soukromých. Můžeme tak očekávat, že řada soukromníků bude muset řešit existenční problémy a dokonce i konkurenční boje. Proto další z klíčových faktorů při zřizování nové služby či zařízení je originalita,

dokázat se jistým způsobem odlišit od ostatních, nabízet něco unikátního. To samozřejmě v dnešní době není vůbec jednoduché. Základem je vědět, co si přejí rodiče, jaké mají potřeby či požadavky, za co jsou ochotni zaplatit. Zároveň je důležité zůstat flexibilní a být schopný pružně reagovat dle potřeby. Ať už se jedná o provozní dobu, (denní, polodenní, internátní péči), jazyk v daném zařízení, doprovodný program, kroužky, okolní prostředí, přístup k dětem, speciální stravu, zajištění dopravy do daného zařízení nebo další aspekty, tak provozovatel daného zařízení by měl minimálně držet krok s konkurencí a v lepším případě ukazovat konkurenci záda.

Kromě toho je i na samotných zřizovatelích, do jaké míry budou oni sami přicházet s novými nápady a novinkami, které zpestří a hlavně odliší zařízení od těch ostatní. Určitě je důležité nepodcenit konkurenci a stále mít přehled, kdo co nabízí. Také se vyplatí, sledovat, co dělají zařízení, která mají velký počet dětí, co jim přináší úspěch a prosperitu. V neposlední řadě je dobré zajímat se o nejnovější trendy v oblasti předškolního vzdělávání, inspirovat se například i v zahraničí a přenést některé nápady do české reality.

Marketing a komunikace

Při provozování soukromého zařízení je také důležité dát o sobě vědět. Proto je třeba zaměřit se na marketing cílený na rodiny s dětmi, tedy potenciální zákazníky. Myslím si, že je v dnešní době nutností mít dobré webové stránky, kde jsou veškeré informace o nabízených službách daného zařízení. Určitě je to jeden z prvotních komunikačních kanálů, který představuje dané služby. Proto by stránky měly působit profesionálně, věrohodně a ideálně s dostatkem aktuálních informací.

Důležitou součástí prezentování poskytovaných služeb je i vystupování samotných zaměstnanců daného zařízení. První dojem ze zaměstnanců dělá určitý obrázek o celkovém přístupu a fungování daného zařízení. Proto je důležité nepodcenit výběr zaměstnanců způsobilých vykonávat danou činnost na vysoké profesionální úrovni.

Dalším aspektem, který může podpořit fungování daného zařízení, jsou kladné reference od rodičů. Pokud se děti budou rády vracet, rodiče tak budou spokojení a je velká pravděpodobnost, že se o dané službě zmíní v okruhu svých známých, přátel či

ve společnosti dalších rodičů. Není vůbec špatné využít takové reference pro prezentaci i na vlastních webových stránkách.

Na závěr bych tedy ráda shrnula, že je velice důležité sledovat, co se děje v dané oblasti předškolního vzdělávání a podle toho dokázat zareagovat. Porodnost a s tím spojený počet dětí v předškolním věku, výběr perspektivní lokality, nabídka daných služeb, dokázat se odlišit od konkurence, vybudovat si dobré jméno a udržet si vysoký standard nabízených služeb, to vše jsou vlivy a atributy, které významně ovlivňují oblast služeb péče o dítě a předškolního vzdělávání.

Myslím si, že zřizování nového zařízení a zajištění úspěšného chodu do budoucna, nebude tak jednoduché, jako tomu bylo před pár lety, kdy bylo opravdu hodně dětí a o zákazníky tak nebyla nouze. Teprve následující roky budou prověřovací zkouškou, zda daná zařízení uspějí, anebo se svojí činností skončí. Je důležité stát se silným hráčem, být odlišný od ostatních, díky čemuž bude mít dané zařízení či služba dobré postavení v silném konkurenčním prostředí a větší pravděpodobnost na úspěch.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zmapování situace na trhu předškolní výchovy dětí v České republice. Moje práce by měla sloužit, ať už pro rodiče dětí v předškolním věku, či pro subjekty uvažující podnikat v dané oblasti, jako přehledný soubor dat a informací popisující danou oblast předškolní výchovy pro rychlejší zorientování a získání potřebných informací z jednoho zdroje.

Na začátku práce jsem se zabývala obecně působením Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Zjistila jsem, že oblast vzdělávání se řídí především podle školského zákona a další řadou dokumentů jako je Národní vzdělávací program, dlouhodobý záměr vzdělávání, rámcový vzdělávací program či školní vzdělávací program. Poté jsem rozebírala strategické dokumenty udávající směr v české vzdělávací soustavě, jako je Bílá kniha či Strategie vzdělávací politiky do roku 2020.

Kromě české vzdělávací politiky, jsem se pozastavila i u evropské politiky vzdělávání. Zde uvádím, jak funguje spolupráce mezi členskými zeměmi či jaké jsou priority pro evropské vzdělávání. Také se dostávám ke strategickému dokumentu Evropa 2020, který se věnuje tématu, jak zajistit inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

Po uvedení do problematiky české a evropské vzdělávací politiky, jsem ve druhé kapitole vymezila trh vzdělávání fungující v České republice. Nejprve jsem popsala jednotlivé stupně vzdělávání od předškolního, přes základní a střední až po vyšší odborné. Poté jsem se zaměřila na vymezení obecných cílů pro dané stupně vzdělávání a následně popis jejich priorit.

Na konci druhé kapitoly jsem se dostala již k prvním číslům a statistikám popisující vývoj počtu škol na všech stupních vzdělávací soustavy za více jak deset let. Celkově můžeme konstatovat, že se počet veřejných zařízení spíše snižoval, zatímco čísla u soukromých a církevních zařízení v některých kategoriích podstatně rostla, například tomu tak bylo u mateřských škol.

Dále jsem se zabývala i vývojem počtu dětí na jednotlivých úrovních vzdělání. Zajímavým zjištěním je, že vývoj počtu veřejných institucí většinou nekorespondoval s vývojem počtu dětí v daných úrovních. Například u mateřských škol před jedenácti lety byla situace taková, že i přes mírný nárůst počtu dětí došlo k rušení stovek zařízení. V posledních několika letech, kdy počty dětí začaly markantně narůstat, počet mateřský škol stále mírně klesal. Zvrat nastal až v loňském školním roce, kdy počet veřejných mateřských škol začal růst. Jen počet dětí začal před dvěma roky pomalu klesat.

Zajímala jsem se také o to, kdo může takové školské zařízení zřídit. Mezi možné zřizovatele patří stát, kraj, obec či svazek obcí, jednotlivá ministerstva, registrované církve, ale i právnické a fyzické osoby, které je mohou zřizovat podle zvláštních právních předpisů. Mateřské a základní školy většinou zřizují obce, zatímco střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy zřizuje spíše kraj.

Ve třetí kapitole jsem se již věnovala jen předškolnímu stupni vzdělávání, kde jsem rozdělila jednotlivá zařízení do tří základních skupin, u kterých uvádím podrobnější informace. Do první patří mateřské školy, které se řídí především školským zákonem a dále zákony o předškolní výchově, pedagogickém personálu, hygienických a technických podmínkách atd. Zřídit a provozovat mateřskou školu je z legislativního hlediska nejnáročnější. Na druhou stranu, po zapsání do školského rejstříku a tím tak splnění všech požadavků, dostávají finanční podporu od státu a díky tomu jsou dostupné pro všechny příjmové skupiny. Existuje i nová alternativa, firemní školka, kterou mohou zřizovat zaměstnavatelé pro děti svých zaměstnanců. Zde je ještě nutné dodat, že mateřské školy jsou jako jediné zřizovány za účelem vzdělávání.

Do druhé skupiny spadají živnosti péče o dítě, které se ještě dělí na tři různé živnosti, a to na dvě živnosti volné: mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti a poskytování služeb pro rodinu a domácnost, a jednu vázanou: péče o dítě do tří let v denním režimu. Živnosti se řídí živnostenským zákonem a nespadají pod školský zákon. Účelem zřízení je primárně generování zisku, jsou to tedy služby placené a dostupné jen pro užší okruh rodin s dětmi než veřejné mateřské školy. Na druhou stranu je pro zřizovatele jednoduší začít takovou službu poskytovat. Musí splňovat „jen“ hygienické a technické podmínky pro výchovu dítěte

a dále má ohlašovací povinnost. Jen u živnosti vázané je vyžadovaná odborná způsobilost.

Ve třetí skupině jsou ostatní služby, které se neřídí ani školským zákonem, ani živnostenským zákonem, jsou upravené jen obecně právními předpisy. Řeč je v tomto případě o provozování například různých dětských center či dětských koutků. Taková zařízení většinou zřizují občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti.

Jiná zařízení pro předškolní výchovu český právní řád neuznává, což neulehčuje momentální situaci na trhu. Na druhou stranu se připravuje návrh zákona o dětské skupině, což by mohla být jedna z alternativ pro předškolní výchovu dětí. Cílem dětské skupiny je zajistit hlídání a péči o děti od šesti měsíců věku dítěte až do zahájení povinné školní docházky. Více o tomto tématu se zmiňuji na závěr třetí kapitoly.

Ve čtvrté kapitole se dostávám k samotné analýze současné situace oblasti předškolního vzdělávání. Nejprve se zabývám podrobnějším rozborem vývojem počtu mateřských škol, kde například zjišťuji, že za poslední čtyři roky se počet soukromých mateřských škol zvýšil o sto procent. Celkově počet mateřských škol v posledních letech začal konečně stoupat, přesto jejich kapacity neuspokojí dnešní poptávku. Dále zde rozebírám populační vývoj, jaká byla porodnost v posledních letech a jaká je věková struktura dětí a jejich počty. Od roku 2007 zažíváme poměrně vysoký nárůst porodnosti. Ale již poslední dva roky porodnost klesá, takže můžeme konstatovat, že letos je snad poslední kritický rok, co se týče kapacit pro umístění dětí do mateřských škol. Nedostatečná kapacita zařízení je především pro děti ve věku dvou a tří let. Pro tento věk momentálně neexistují vhodná a dostupná zařízení. Jesle již nejsou zdravotnickým zařízením, jako dřív bývaly, a nyní fungují jako živnosti vázané. To znamená, že docházka dětí do jeslí je spojena většinou s vysokými finančními náklady. Je pravda, že některé mateřské školy přijímají i děti už od dvou a půl let, jenomže pokud žádají o umístění i starší děti, budou mít vždycky přednost ti starší. Během letošního zápisu do mateřských škol se odhaduje, že bylo odmítnuto kolem čtyřiceti procent žadatelů. Situace se ale liší podle jednotlivých lokalit. Například v Praze byla část odmítnutých zájemců přijata v jiných mateřských školách.

Provedla jsem i analýzu současné situace v Chomutově, ve městě, ze kterého pocházím. Zjistila jsem, že situace je obdobná jako ve zbytku republiky. Počet žadatelů převyšuje nabízená místa v mateřských školách. Jediná zařízení, která ještě přijímají děti, jsou dvě soukromé školky. V této lokalitě hraje roli i vysoká nezaměstnanost, kdy děti zaměstnaných rodičů mají přednost při umístění do zařízení. Dalším ovlivňujícím faktorem je kupní síla. Pokud se podíváme na dvanácti procentní nezaměstnanost a průměrné mzdy, zjistíme, že kupní síla v Chomutově je spíše nízká. Z toho důvodu tu není široká škála soukromých zařízení, protože by zkrátka nebyly rentabilní, natož ziskové.

V další podkapitole se zabývám prognózami na další období. Základními údaji, ze kterých vycházím, jsou hlavně projekce porodnosti do roku 2065. Jsou to totiž jedny z klíčových údajů, podle kterých můžeme odhadnout, jak se situace v dané oblasti bude vyvíjet. Dle získaných čísel jsem zjistila, že porodnost bude převážně klesat a počty dětí, jako jsou dnes, už nezažijeme. Znamená to, že pokud bude méně dětí, bude i menší zájem o umístění do zařízení pro předškolní výchovu. Většina rodičů raději využije téměř bezplatných služeb veřejných školek a počty dětí v soukromých zařízeních se tak zřejmě budou snižovat. Dojde tak zřejmě ke konkurenčním bojům, existenčním problémům a zřejmě i rušení části vzniklých zařízení.

V předposlední podkapitole jsem vypracovala SWOT analýzu pro celou oblast předškolní výchovy dětí. Jedna ze silných stránek je poměrně vysoký standard a kvalita poskytovaných služeb veřejnými školkami, které jsou dostupné v podstatě pro všechny sociální skupiny. Na druhou stranu soukromé školky dokážou flexibilně reagovat na potřeby rodičů a nabídnout oproti veřejným školkám i nestandardní služby. Za to si ale samozřejmě nechají zaplatit, a tak služby soukromých zařízení si může dovolit jen část rodičů. Negativem veřejných školek je fakt, že nedokážou flexibilně reagovat na demografický vývoj, a tím tak vzniká situace, že není dostatečná kapacita ve veřejných školkách pro umístění všech dětí. Zároveň je poměrně složité zřídit a provozovat vlastní mateřskou školu, což nenapomáhá rozšířit kapacity pro umístění dětí. Také zatím neexistuje další dostupná (jako jsou veřejné školky) alternativa pro předškolní výchovu dětí. Proto vidím příležitost v této oblasti rozšířit možné portfolio zařízení, které budou například nabízet i odlišné služby, než které

nabízejí doposud stávající zařízení. Prostor pro podporu zakládání nových zařízení může být i daňové zvýhodnění zaměstnavatele, který chce zřídit mateřskou školu pro děti svých zaměstnanců. Porodnost a počty dětí je jeden z klíčových faktorů, který ovlivňuje situaci v dané oblasti. Proto nízká porodnost s sebou přináší nevyužité kapacity, možné konkurenční boje a existenční problémy pro všechny typy zařízení. Nejvíce to ale zřejmě ovlivní soukromá zařízení, kdy většina rodičů umístí děti do veřejných zařízení a soukromá tak budou mít ještě méně dětí. Dalším faktorem, který může negativně ovlivnit fungování soukromých zařízení je slabá kupní síla.

V poslední podkapitole jsem shrnula doposud zmíněné nejpodstatnější informace a dále jsem se zaměřila na formulaci doporučení pro subjekty uvažující podnikat v oblasti předškolní výchovy. Základním faktorem úspěchu je neustále sledovat, co se děje na trhu, co dělá konkurence, o jaké služby mají zájem rodiče dětí, za co jsou ochotni platit a následně podle toho reagovat. Na druhou stranu, možná ještě o něco důležitější jsou externí vlivy, jako je porodnost, počty dětí v dané lokalitě, kupní síla a další, které mohou ovlivnit fungování a prosperitu daného zařízení.

Zřízení nového zařízení a hlavně zajištění následného provozu nebude už tak jednoduché, jako tomu bylo před několika lety. Proto subjekty podnikající v této oblasti by měly mít připravenou strategii, která zajistí úspěšné fungování i do budoucna. Ať už to bude v podobě rozšíření služeb, zavedení nových trendů či jiného odlišení se od konkurence a zatraktivnění se pro nové klienty. Následující roky teprve ukážou, kdo je na trhu silný hráč, kdo se udrží mezi veřejnými zařízeními společně s další konkurencí ze soukromé sféry a kdo svoji činnost bude nucen ukončit.

Zdroje

Seznam literatury

Andraščíková, Mária a kolektiv. *Průvodce rokem ředitele základní a mateřské školy včetně vzorů používaných dokumentů + CD.* Anagram, 2012, ISBN 978-80-7263-770-6

Bečvářová, Zuzana. *Kvalita, strategie a efektivita řízení mateřské školy.* Praha, Portál, 2003, ISBN 978-80-7367-221-8

Brtnová Čepičková, I. (ED) A KOL.: *Klíčové kompetence jako způsob myšlení o vzdělávání v preprimární a primární edukaci.* Česko-slovenské pedagogické a psychologické studie. Ústí nad Labem: PF UJEP, 2010, ISBN 978-80-7414-220-8.

Crossan, M. M., Fry J.N., Killing J.P., Strategic Analysis and action, Pearson Education, 2004, ISBN 978-0131278226

Euridice, *Citizenship education at school in Europe*, Brussels: Eurydice, 2005, ISBN 92-894-9467-0

Euridice, *Early childhood education and care in Europe*, Brussels: Eurydice, 2009, ISBN 978-92-9201-007-2

Fantová, V., Šikulová, R. *Pracovní a školské právo v praxi mateřské školy*. Ústí nad Labem: UJEP, 2008, ISBN 978-80-7414-047-1.

Hornáčková, Vladimíra. *Jak úspěšně řídit mateřskou školu.* Wolters Kluwer, 2012, ISBN 978-80-7357-976-0

OECD, *Schools and business: a new partnership*, Paris: OECD, 1992, ISBN 92-64-13632

Světlík, Jaroslav. Marketingové řízení školy. Wolters Kluwer, 2012, ISBN 978-80-7357-494-9

Syslová, Zora. *Autoevaluace v mateřské škole.* Praha, Portál, 2012 ISBN 978-80-262-0183-0

Internetové zdroje

Aktuálně.cz [online]. 4. 4. 2013[cit. 2013-04-10]. *Zápis do školek: 150 volných míst i 500 přihlášek.* Dostupné z: http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/jihomoravsky/clanek.phtml?id=776024

Aktuálně.cz [online]. 9. 4. 2013[cit. 2013-04-11]. *Průzkum: Školky letos odmítly děti až 40 % rodičů.* Dostupné z: http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=776279

***B*rno.cz** [online]. [cit. 2013-04-11]. *Provozování MŠ a jiných předškolních zařízení.* Dostupné z: http://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-hospodarsky/zivnostensky-urad-mesta-brna/provozovani-ms-a-jinych-predskolnich-zarizeni-hlidani-deti/

Business center.cz [online]. [cit. 2013-04-04]. *Příloha č. 4 k zákonu č. 455/1991 Sb. Živnost volná*. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/priloha4.aspx

Businessinfo.cz [online]. 19. 11. 2010 [cit. 2013-04-02]. *Jaká je péče státu o děti*. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jaka-je-pece-statu-o-deti-7725.html

ČSÚ. [online]. [cit. 2013-03-03], *Krajské srovnání v roce 2011*. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/C90039DAA1/$File/14091204.pdf

ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-03]. *Statistická ročenka ČR 2012*. Dostupné z: http http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-0400

ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-16]. *Okres Chomutov*. Dostupné z: http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov

ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-16]. *Statistická ročenka Ústeckého kraje*. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajkapitola/421011-12-r_2012-04

ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-03]. *Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle pohlaví v krajích*. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=PRA0031PU_KR&&kapitola_id=15&voa=tabulka

ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-15]. *Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2065.* Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4020-09

ČSÚ [online] [cit. 2013-03-03]. *Krajské srovnání v roce 2011*. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/C90039DAA1/$File/14091204.pdf

ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-03]. *Obecná míra nezaměstnanosti podle krajů za jednotlivá čtvrtletí*. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=VSPS+507_1&&kapitola_id=15&voa=tabulka

Eduin.cz [online]. Brož, M. e. 7. 10. 2012. [cit. 2013-03-21], *Národní program vzdělávání aneb školský Yeti*. Dostupné z: http://www.eduin.cz/clanky/narodni-program-vzdelavani-aneb-skolsky-yeti/

Epravo.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Zákon č.2/1969 SB o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR*. Dostupné z: http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/uplne-zneni-zakona-ze-dne-8-ledna-1969-c-21969-sb-o-zrizeni-ministerstev-a-jinych-ustrednich-organu-statni-spravy-ceske-republiky-3142.html

European Commission - Education and Culture: [online]. [cit. 2013-03-21], *Calls for proposals (grants)*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/calls/grants_en.html#open

Evropský parlament. [online]. [cit. 2013-03-21], *Strategie Evropa 2020*. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_4.1.pdf

Evropský sociální fond v ČR [online]. [cit. 2013-03-21], *Evropský sociální fond v ČR*. Dostupné z: http://www.esfcr.cz/evropsky-socialni-fond-v-cr

Kr-ustecky.cz [online]. 21. 12. 2011 [cit. 2013-04-16]. *Problémová analýza UK 2011*. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&sqi=2&ved=0CFoQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.kr-ustecky.cz%2FVismoOnline_ActionScripts%2FFile.ashx%3Fid_org%3D450018%26id_dokumenty%3D1666198&ei=J3Z9UbOaE9Ow4QS67IHYBg&usg=AFQjCNGzq5nwmFc4JQOTkIL7z1NS8CpCcQ&sig2=zJqWGOvl4K9d9_NNLG4Q3w

Město Chomutov [online]. 22. 2. 2011 [cit. 2013-04-15]. *Tisková zpráva z jednání rady města Chomutova.* Dostupné z: http://www.chomutov-mesto.cz/tiskova-zprava-z-jednani-rady-mesta-chomutova-dne-21-2-2011/d-1017741/p1=36839

Mobile-point [online]. [cit. 2013-04-15]. *Montované mateřské školy*. Dostupné z: http://mobile-point.cz/montovane-materske-skoly/

MPO.cz [online]. [cit. 2013-04-02]. *Nařízení vlády č. 278/2008 Sb*. Dostupné z: http://download.mpo.cz/get/35329/48365/572489/priloha001.pdf

MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

MPSV.cz [online]. [cit. 2013-03-03], *Péče o děti, dětská skupina*. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/135000

MŠ Chomutov [online]. [cit. 2013-04-15]. *Mateřská škola Chomutov*. Dostupné z: http://www.mscv.cz/

MŠ Chomutov [online]. [cit. 2013-04-15]. *Úplata za předškolní vzdělávání od 1. 1. 2012*. Dostupné z: http://www.mscv.cz/?id=14&menu=skolne

MSMT.cz [online]. 1. 2. 2007. [cit. 2013-03-21], *Bílá Kniha*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-

ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy?highlightWords=dlouhodob%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Dotace /rozvojové programy*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyhlaseni-programu-na-podporu-cinnosti-nestatnich-3

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Education and training 2020*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropska-spoluprace-ve-vzdelavani

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Evropa 2020*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Ministr*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/ministerstvo/ministr-2

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Ministři školství od roku 1948*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/ministerstvo/ministri-skolstvi-od-roku-1848

MSMT.cz [online]. 2. 3. 2009 [cit. 2013-03-21], *Novela školského zákona - Sb.Z. č. 49/2009 §9*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Novela školského zákona (č. 472/2011 Sb.)*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/novela-skolskeho-zakona-vyklady-a-informace

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-03], *Statistické ročenky školství - výkonové ukazatele*. Dostupné z: http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp

MSMT.cz [online][cit. 2013-03-03]. *Statistická data- základní údaje o školách v regionálním školství.* Dostupné z: http://www.msmt.cz/pro-novinare/statisticka-data-zakladni-udaje-o-skolach-v-regionalnim

MSMT.cz [online]. 13. 3. 2009 [cit. 2013-03-22], *Strategické a koncepční dokumenty - analýza Bíle knihy*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009

MSMT.cz [online]. 17. 1. 2013 [cit. 2013-03-22], *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/pro-novinare/strategie-vzdelavaci-politiky-ceske-republiky-do-roku-2020

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-28], *Stručná charakteristika rozvojových programů pro rok 2013*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/26804

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Strukturální fondy*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-28], *Závěrečný účet kapitoly 333MSMT_2011*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/22278

MSMT.cz [online]. 19. 11. 2010 [cit. 2013-04-02]. *Vyhláška o předškolním vzdělávání*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani-1

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-04-02]. *Zákon o pedagogických pracovnících*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/mladez/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich

MSMT.cz [online]. [cit. 2013-04-13]. *Rejstřík škol a školských zařízení*. Dostupné z: http://rejskol.msmt.cz/

Speciální škola Chomutov [online]. [cit. 2013-04-15]. *ZŠ speciální a MŠ*. Dostupné z: http://www.specialni-skola.cz/info-a-dokumenty/ms/

Strukturální fondy. [online]. [cit. 2013-03-21]*Operačí program vzdělávání pro konkurenceschopnost*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost

Strukturální fondy. [online]. [cit. 2013-03-21]*Operační program výzkum a vývoj pro inovace*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vyzkum-a-vyvoj-pro-inovace

Školka Harmonie [online]. [cit. 2013-04-15]. *Ceník*. Dostupné z: http://www.montessorirms.cz/index.php/cenik-skolneho

Vzdelavani 2020.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Proč ČR potřebuje novou strategii pro vzdělávání*. Dostupné z: http://vzdelavani2020.cz/

Zakonycr.cz [online]. [cit. 2013-04-13]. *Zákon č. 455/1991*. Dostupné z: http://www.zakonycr.cz/seznamy/455-1991-sb-zakon-o-zivnostenskem-podnikani-(zivnostensky-zakon).html

***ZŠ a* MŠ, 17. Listopadu, Chomutov** [online]. [cit. 2013-04-15]. *Charakteristika školy*. Dostupné z: http://1zscv.otevrena-skola.cz/cz/o-skole/charakteristika-skoly/

ZŠ Duhová cesta [online]. [cit. 2013-04-15]. *Mateřská škola*. Dostupné z: http://www.zsduhovacesta.cz/nabizime2.php

Seznam příloh

Příloha 1 – Přehled ministrů školství, mládeže a tělovýchovy od roku 1992

Příloha 2 – Výčet dvaceti částí Školského zákona

Příloha 3 – Počet obyvatel v jednotlivých krajích

Příloha 4 – Vymezení poskytovatelů služeb péče o dítě

Příloha 5 – Seznam zákonů platné pro ostatní služby

Příloha 6 – Věková struktura dětí v okrese Chomutov- aritmetický průměr

Příloha 7 – Obecná míra nezaměstnanosti podle krajů- 4. čtvrtletí 2012 + průměrné měsíční mzdy zaměstnanců podle pohlaví v krajích za období 2011

Příloha 1 – Přehled ministrů školství, mládeže a tělovýchovy od roku 1992

Petr Fiala (od 2.5. 2012)

Josef Dobeš (od 13.7. 2010 - 30. 3. 2012)

Miroslava Kopicová (8.5. 2009 - 13.7. 2010)

Ondřej Liška (4.12. 2007 - 8. 5. 2009)

Martin Bursík (2.11. 2007 – 4.12. 2007)

Dana Kuchtová (9.1. 2007 – 3.10. 2007)

Miroslava Kopicová (4.9. 2006 – 8.1. 2007)

Petra Buzková (15.7. 2002 – 4.9. 2006)

Eduard Zeman (22.7. 1998 – 12.7. 2002)

Jan Sokol (3.1. 1998 – 17.7. 1998)

Jiří Gruša (3.6. 1997 – 2.1. 1998)

Ivan Pilip (2.5. 1994 – 2.6. 1997)

Petr Piťha (3.7. 1992 – 27.4. 1994)[87]

[87]MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Ministři školství od roku 1948*. Dostupné z: http://www.msmt.cz/ministerstvo/ministri-skolstvi-od-roku-1848

Příloha 2 – Výčet dvaceti částí Školského zákona:

1. Obecná ustanovení
2. Předškolní vzdělávání
3. Povinnost školní docházky a základní vzdělávání
4. Střední vzdělávání
5. Vzdělávání v konzervatoři
6. Vyšší odborné vzdělávání
7. Uznávání zahraničního vzdělání
8. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání
9. Další vzdělávání ve školách
10. Školská zařízení a školské služby
11. Hmotné zabezpečení, odměny za produktivní činnost a úplata za vzdělávání a školské služby
12. Školská právnická osoba
13. Školský rejstřík
14. Financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu
15. Ředitel školy a školského zařízení a školská rada
16. Ministerstva a česká školní inspekce,
17. Působnost územních samosprávných celků ve školství,
18. Přestupky
19. Společná, přechodní, zrušovací a závěrečná ustanovení,
20. Účinnost.[88]

[88] MSMT.cz [online]. [cit. 2013-03-21], *Školský zákon 09_11_2012*, zákon č. 561/2004 Sb. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/25430

Příloha 3 – Počet obyvatel v jednotlivých krajích

Tabulka 1: Počet obyvatel v jednotlivých krajích

Kraj	Počet obyvatel
Karlovarský kraj	303 519
Liberecký kraj	438 132
Vysočina	511 972
Pardubický kraj	516 260
Královéhradecký kraj	554 050
Plzeňský kraj	571 497
Zlínský kraj	589 596
Jihočeský kraj	635 907
Olomoucký kraj	638 848
Ústecký kraj	828 595
Jihomoravský kraj	1 164 633
Moravskoslezský kraj	1 232 626
Praha	1 237 943
Středočeský kraj	1 273 094

Zdroj: ČSÚ. [online] [cit. 2013-03-03]. Krajské srovnání v roce 2011. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/C90039DAA1/$File/14091204.pdf

Příloha 4: Vymezení poskytovatelů služeb péče o dítě

Název opatření	Dětská skupina	Mateřská škola	Vázaná živnost „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“	Volná živnost, obor činnosti č. 72 „Mimoškolní výchova a činnost, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“	Volná živnost, obor činnosti č. 79 „ Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“
Právní úprava	Samostatná nová právní úprava	Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon)	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (živnostenský zákon)	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (živnostenský zákon)	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (živnostenský zákon)
Věková kategorie dětí/ péče v domácnosti či v zařazení	Od 6 měsíců věku dítěte do zahájení povinné školní docházky dítěte, v kolektivu dětí, mimo domácnost dítěte	Zpravidla od tří let věku dítěte do zahájení povinné školní docházky dítěte, v zařízení	Od 0 let věku dítěte do tří let věku dítěte, v zařízení (provozovně) i v domácnosti dítěte	Od tří let věku dítěte, v zařízení (provozovně)	Individuální péče o děti nad tři roky věku dítěte v rodinách, dále příležitostné, krátkodobé hlídání dětí (včetně do tří let věku)
Hlavní účel zřizování a provozování (z pohledu vytváření zisku)	Provozována neziskově, účelem je poskytování služby hlídání a péče o děti	Provozována neziskově, účelem je poskytování vzdělávání	Ziskově	Ziskově	Ziskově
Financování služby	Poskytovatel, rodič (plánovaná daňová uznatelnost nákladů)	Zřizovatel, stát (tj. neinvestiční dotace MŠMT), rodič, možná daňová uznatelnost nákladů	Ten, kdo službu využívá (zpravidla rodič)	Ten, kdo službu využívá (zpravidla rodič)	Ten, kdo službu využívá (zpravidla rodič)
Zřizovatelé (provozovatelé)	Fyzické osoby, právnické osoby a	Obce, kraje, zaměstnavatelé pro děti	Fyzické a právnické osoby (s výjimkou	Fyzické a právnické osoby	Fyzické a právnické osoby

	organizační složky státu jakožto zaměstnavatelé (tj. i fyzické osoby a právnické osoby, které jsou podnikateli dle obchodního zákoníku), kteří zřizují dětskou skupinu pro děti svých zaměstnanců, obce, kraje, nestátní neziskové organizace	svých zaměstnanců, organizační složky státu, církve a náboženské společnosti	subjektů, kterým zákon neumožňuje podnikání dle živnostenského zákona, např. organizačních složek státu)		
Vznik oprávnění	Oprávnění vzniká splněním podmínek stanovených v zákoně o službě hlídání a péče o dítě v dětské skupině. Mezi tyto podmínky se řadí také ohlášení záměru poskytování služby hlídání a péče o dítě v dětské skupině, tzn. De facto rovněž zde vzniká oprávnění ohlášením.	Oprávnění vzniká zápisem do rejstříku škol a školských zařízení, tj. vzniká právo poskytovat vzdělávání a školské služby a vydávat doklady o vzdělání	Oprávnění provozovat živnost vzniká dnem ohlášení živnosti	Oprávnění provozovat živnost vzniká dnem ohlášení živnosti	Oprávnění provozovat živnost vzniká dnem ohlášení živnosti
Evidence	Evidence poskytovatelů vede Ministerstvo práce a sociálních věcí	Krajský úřad vede v rejstříku škol a školských zařízení údaje o mateřských školách s výjimkou níže. MŠMT vede v rejstříku škol a školských zařízení	Živnostenský rejstřík vede živnostenský úřad.	Živnostenský rejstřík vede živnostenský úřad.	Živnostenský rejstřík vede živnostenský úřad.

		údaje o MŠ a školských zařízeních zřízených ministerstvem a registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy. Rejstřík školských právnických osob vede MŠMT.			
Úhrada od rodičů	Úhrada ze strany rodiče stanovená poskytovatelem a ošetřená smluvně, maximálně však ve výši zřizovacích a provozních nákladů na poskytnutí služby, s možností nestanovení úhrady podle důvodů uvedených ve vnitřních pravidlech pro poskytování služby hlídání a péče o dítě v dětské skupině	Stanovena prováděcím předpisem. Rodič max. 50 % skutečných průměrných neinvestičních nákladů právnické osoby. Předpis stanovuje možnosti osvobození od úplaty.	Smluvně.	Smluvně.	Smluvně.
Personální zabezpečení	Pečující osoby splňující osobní způsobilost, součástí níž je i odborná	Pedagogové s kvalifikací učitel předškolní výchovy	Fyzické osoby, prostřednictvím kterých je podnikatel povinen	Není stanoveno	Není stanoveno

	způsobilost (tj. vzdělání všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky nebo zdravotnického záchranáře, sociálního pracovníka, pracovníka v sociálních službách, učitele MŠ, profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky, odborná kvalifikace podle zvláštního právního předpisu)		zajistit výkon živnosti, musí splnit odbornou způsobilost (tj. vzdělání všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky nebo zdravotnického záchranáře, sociálního pracovníka, pracovníka v sociálních službách		
Počet pečujících osob	O nejvíce 6 dětí současně v dětské skupině pečuje nejméně 1 pečující osoba, o 7 až 24 dětí současně v dětské skupině pečují nejméně 2 pečující osoby. V případě, že se v dětské skupině pečuje o nejméně13 nejvíce 24 dětí současně a alespoň jedno z těchto dětí je mladší dvou let, pečují v dětské skupině	Počet je stanoven tak, aby na jednoho pedagogického pracovníka připadalo 20 dětí z běžných tříd či 12 dětí ve třídě, kde jsou zařazeny děti se zdravotním postižením.	Není stanoven	Není stanoven	Není stanoven

	nejméně 3 pečující osoby				
Počet dětí ve skupině (kolektivu)	Počet dětí stanovuje poskytovatel. Počet dětí je limitován hygienickými, provozními a prostorovými požadavky. V jedné dětské skupině může být nejvíce 24 dětí. Poskytovatel má možnost s ohledem na aktuální i měnící se poptávku poskytovat službu hlídání a péče o dítě ve více dětských skupinách současně.	Třída se naplňuje do počtu 24 dětí (lze navýšit až na 28), v případě dětí s postižením do počtu 19 dětí (lze pak navýšit na 24 dětí). MŠ s jednou třídou má nejméně 15 dětí, MŠ se dvěma a více třídami má nejméně v průměru 18 dětí ve třídě. Je-li v obci pouze jedna mateřská škola s jednou třídou, má nejméně 13 dětí, jediná MŠ v obci se dvěma a více třídami má nejméně v průměru 16 dětí ve třídě. Nejvyšší povolený počet dětí se zapisuje do rejstříku škol a školských zařízení.	Není stanoven. Je však třeba dodržet příslušné hygienické, provozní a prostorové požadavky (např. minimální počet m2 na 1 dítě), které do určité míry mohou ovlivnit počet dětí.	Není stanoven. Je však třeba dodržet příslušné hygienické, provozní a prostorové požadavky (např. minimální počet m2 na 1 dítě), které do určité míry mohou ovlivnit počet dětí.	Není stanoven
Hygienické, prostorové a provozní požadavky	Stanoven minimální standard (při počtu do 4 dětí), přičemž v závislosti na zvyšujícím se počtu dětí se zvyšují nároky na hygienické, prostorové i provozní	Konkrétní požadavky stanovuje vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven	Konkrétní požadavky stanovuje vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven	Konkrétní požadavky stanovuje vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven	Konkrétní požadavky nejsou stanoveny.

	požadavky (při počtu od 5 do 12 dětí budou upraveny v zákoně o službě hlídání a péče o dítě v dětské skupině), při počtu od 13 do 24 dětí se bude na prostory vztahovat vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 (hygienická vyhláška).	pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 (hygienická vyhláška)	pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 (hygienická vyhláška).	pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 (hygienická vyhláška).	
Stravování	Zajištěno poskytovatelem v dohodě s rodičem dítěte, včetně dohody o způsobu zajištění stravy (individuálně ze strany rodiče, nebo ze strany poskytovatele). V případě zajištění stravování dětí poskytovatelem musí být tato činnost v souladu s požadavky potravinového práva.	Organizace a rozsah školního stravování dětí a úplata za školní stravování se řídí vyhláškou č. 107/2005 Sb., o školním stravování.	V případě zajištění stravování dětí podnikatelem musí být tato činnost v souladu s požadavky potravinového práva	V případě zajištění stravování dětí podnikatelem musí být tato činnost v souladu s požadavky potravinového práva.	V případě zajištění stravování dětí podnikatelem musí být tato činnost v souladu s požadavky potravinového práva.

Péče o zdraví	Péči lze poskytovat pouze dítěti, které se podrobilo zákonem uloženým pravidelným očkováním, nebo které má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci. Při výskytu zdravotních problémů nebo příznaků onemocnění musí pečující osoba zajistit bezodkladně informování a předání dítěte rodiči dítěte nebo zajistit jeho lékařské ošetření. Ve všech místnostech, ve kterých je poskytována služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině, je zakázáno kouření. Stanovuje se zákaz vstupu osob, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, do prostor, v nichž je poskytována služba	Mateřská škola může přijmout pouze dítě, které se podrobilo zákonem uloženým pravidelným očkováním, nebo které má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci. K předcházení vzniku a šíření chorob je zařízení povinno zajistit oddělení dítěte, které vykazuje známky akutního onemocnění a zajistit dohled zletilé fyzické osoby. Zákon č. 379/2005 Sb. zakazuje ve všech vnitřních a vnějších prostorách škol a školských zařízení kouření. Zákaz vstupu pro osoby, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu, nebo jiných návykových látek tento zákona explicitně nestanovuje.	Povinnost přijmout dítě, které se podrobilo zákonem uloženým pravidelným očkováním, nebo které má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci, není uložena17. Zákaz kouření v provozovně ani zákaz vstupu pro osoby, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu, nebo jiných návykových látek tento zákon explicitně nestanovuje.	Povinnost přijmout dítě, které se podrobilo zákonem uloženým pravidelným očkováním, nebo které má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci, není uložena. Zákaz kouření v provozovně ani zákaz vstupu pro osoby, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu, nebo jiných návykových látek tento zákon explicitně nestanovuje	Není stanoveno. Péče v rámci této živnosti je poskytována zpravidla v domácnosti dítěte. Pokud je tato živnost provozována jinde než v domácnosti dítěte, není stanovena povinnost přijmout dítě, které se podrobilo zákonem uloženým pravidelným očkováním, nebo které má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci, není uložena. Zákaz kouření v provozovně ani zákaz vstupu pro osoby, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu, nebo jiných návykových látek tento zákon explicitně nestanovuje.

	hlídání a péče o dítě v dětské skupině.				
Vnitřní pravidla	Poskytovatel je povinen mít zpracovaná vnitřní pravidla pro provoz a poskytování služby.	Mateřská škola je povinna vést dokumentaci, jejíž součástí je i školní řád nebo vnitřní řád, výroční zprávy o činnosti.	Není stanoveno	Není stanoveno	Není stanoveno
Program	Péče je poskytována na základě konceptu výchovy a péče, který poskytovatel musí zpracovat.	Vzdělávání se uskutečňuje podle školních (rámcových) programů.	Není stanoveno	Není stanoveno	Není stanoveno
Přijetí dítěte (smlouva, rozhodnutí)	Poskytovatel uzavírá s rodičem písemnou smlouvu o poskytování péče.	Rozhodnutí o přijetí dítěte do mateřské školy je vydáváno zákonnému zástupci na základě žádosti o přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání.	Není stanoveno	Není stanoveno	Není stanoveno
Evidence dětí	Poskytovatel je povinen vést evidenci dětí v dětské skupině.	Dokumentace mateřské školy mimo jiné obsahuje evidenci dětí.	Není povinností. (Pro účely daňové postačí doklady o příjmu od rodičů).	Není povinností.	Není povinností.
Kontrola	Kontrolu plnění podmínek Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce. Pro účely zápisu do evidence bude orgán	Hodnocení mateřské školy se uskutečňuje jako vlastní hodnocení a hodnocení Českou školní inspekcí. Kontrolu hygienických	Živnostenský úřad provádí kontrolu pouze z hlediska živnostenského zákona. Kontrola poskytování péče není prováděna.	Živnostenský úřad provádí kontrolu pouze z hlediska živnostenského zákona. Kontrola poskytování péče není prováděna.	Živnostenský úřad provádí kontrolu pouze z hlediska živnostenského zákona. Kontrola poskytování péče není prováděna.

	ochrany veřejného zdraví vydávat stanovisko, že prostory dětské skupiny jsou upraveny v souladu s požadavky zákona o dětské skupině či hygienické vyhlášky.	podmínek provádí orgán ochrany veřejného zdraví.	Kontrolu hygienických podmínek provádí orgán ochrany veřejného zdraví.	Kontrolu hygienických podmínek provádí orgán ochrany veřejného zdraví.	
Delikty a sankce v souvislosti s poskytováním služby	Stanoví se správní delikty a sankce za porušení podmínek poskytování služby. Správní delikty projednává v rozsahu své působnosti, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce.	Delikty a sankce stanoveny ve školském zákoně, dále např. ve smyslu zákona o sociálně právní ochraně, či ve smyslu zákona o přestupcích.	Delikty a sankce jsou stanoveny pouze v souvislosti s provozováním živnosti podle živnostenského zákona či v souvislosti s dalšími právními předpisy (např. zákon o přestupcích, přestupky na úseku).	Delikty a sankce jsou stanoveny pouze v souvislosti s provozováním živnosti podle živnostenského zákona či v souvislosti s dalšími právními předpisy (např. zákon o přestupcích).	Delikty a sankce jsou stanoveny pouze v souvislosti s provozováním živnosti podle živnostenského zákona či v souvislosti s dalšími právními předpisy (např. zákon o přestupcích).
Daňový režim	Náklady na zřízení a provoz vlastních zařízení na poskytování služby hlídání a péče o dítě v dětské skupině budou daňově uznatelné, daňově uznatelné budou rovněž nepeněžní příspěvky zaměstnavatele na zajištění péče o dítě zaměstnance	V současné době je daňový režim podle tabulky níže. V rámci návrhu novely zákona o daních z příjmů, realizované v souvislosti s návrhem věcného záměru zákona o dětské skupině, se navrhuje mezi náklady daňově uznatelné zahrnout	V současné době je daňový režim podle tabulky níže. V rámci návrhu novely zákona o daních z příjmů, realizované v souvislosti s návrhem věcného záměru zákona o dětské skupině, se navrhuje v případě využití nepeněžních příspěvků u této služby	V současné době je daňový režim podle tabulky níže. V rámci návrhu novely zákona o daních z příjmů, realizované v souvislosti s návrhem věcného záměru zákona o dětské skupině, se navrhuje v případě využití nepeněžních příspěvků	V současné době je daňový režim podle tabulky níže. V rámci návrhu novely zákona o daních z příjmů, realizované v souvislosti s návrhem věcného záměru zákona o dětské skupině, se navrhuje v případě využití nepeněžních příspěvků u této služby

	poskytované jiným subjektem než zaměstnavatelem podle návrhu věcného záměru zákona o službě hlídání a péče o dítě v dětské skupině. V případě uplatnění vynaložených nákladů zaměstnavatelem na zajištění péče o dítě zaměstnance do daňově účinných výdajů, a to i v případě nepeněžního příspěvku zaměstnavatele na zajištění péče o dítě zaměstnance poskytované jiným subjektem než zaměstnavatelem, stává se na straně zaměstnance tento příspěvek zdanitelným nepeněžním příjmem.	rovněž náklady na zřízení vlastní firemní mateřské školy a i v případě využití nepeněžních příspěvků u této služby bude stejný daňový režim na straně zaměstnavatelů jako u dětské skupiny.	stejný daňový režim na straně zaměstnavatelů jako u dětské skupiny	u této služby stejný daňový režim na straně zaměstnavatelů jako u dětské skupiny	stejný daňový režim na straně zaměstnavatelů jako u dětské skupiny.

Zdroj:MPSV.cz [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině.* Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

Příloha 5: Seznam zákonů platné pro ostatní služby

- „Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 133/1958 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č.250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů

Z hlediska potravinového práva:

- Nařízení č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin (jedná se o obecné zásady a požadavky potravinového práva)
- Nařízení č. 852/2004 o hygieně potravin, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů + komoditní vyhlášky k tomuto zákonu
- Nařízení č. 882/2004 o úředních kontrolách
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů“[89]

[89] **MPSV.cz** [online]. [cit. 2013-04-03]. *Návrh věcného záměru zákona o dětské skupině*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

Příloha 6: Věková struktura dětí v okrese Chomutov- aritmetický průměr

Tabulka 2: Věková struktura dětí v okrese Chomutov- aritmetický průměr

Věk/ rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
3 - 4	2560	2556	2611	2744	2821	Data nejsou
5 - 6	2417	2448	2458	2474	2530	k dispozici

Zdroj: vlastní zpracování (na základě dat z ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-16]. *Okres Chomutov*. Dostupné z: http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov
a ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-16]. *Statistická ročenka Ústeckého kraje*. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajkapitola/421011-12-r_2012-04

Příloha 7: Obecná míra nezaměstnanosti podle krajů- 4. čtvrtletí 2012 + průměrné měsíční mzdy zaměstnanců podle pohlaví v krajích za období 2011

	Míra nezaměstnanosti			Průměrná mzda		
Kraj	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
Česká republika	7,2	6,1	8,5	25645	28234	22389
Praha	3,3	3,0	3,7	33546	37346	28984
Středočeský kraj	4,9	4,0	6,0	25651	28316	22046
Jihočeský kraj	5,4	4,2	6,8	23199	25721	20171
Plzeňský kraj	4,3	3,3	5,6	24036	26349	21264
Karlovarský kraj	10,6	9,8	11,7	21723	23799	19465
Ústecký kraj	10,0	8,3	12,3	23174	26071	19887
Liberecký kraj	9,9	9,5	10,4	23422	25641	20633
Královéhradecký kraj	8,3	7,6	9,1	22837	25099	20194
Pardubický kraj	8,5	6,9	10,6	22978	25318	20081
Vysočina	7,0	6,1	8,1	22918	25635	19274
Jihomoravský kraj	8,0	6,9	9,3	24651	27370	21268
Olomoucký kraj	8,5	7,1	10,3	22825	24644	20465
Zlínský kraj	7,2	6,0	8,6	22655	25144	19391
Moravskoslezský kraj	10,0	8,5	11,9	24174	26902	20665

Zdroj: ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-03]. *Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle pohlaví v krajích.* Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=PRA0031PU_KR&&kapitola_id=15&voa=tabulka

ČSÚ [online]. [cit. 2013-04-03]. *Obecná míra nezaměstnanosti podle krajů za jednotlivá čtvrtletí.* Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=VSPS+507_1&&kapitola_id=15&voa=tabulka